

Lausunnot luonnokseen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	3
2 Lausuntopyyntö, jakelu ja lausunnon antaneet	3
3 Lausuntojen keskeinen sisältö	3
4 Tiivistelmät lausunnoista.....	4
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia.....	4
Harjoittelukoulujen rehtorit ry	6
Helsingin kaupunki.....	9
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu ja Suomalais-venäläinen koulu	11
Helsingin yliopisto	13
Itä-Suomen yliopisto	14
Jyväskylän yliopisto	15
Lapin yliopisto	18
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry.....	19
Oulun kaupunki.....	20
Rovaniemen kaupunki	21
Sivistysala ry	21
Skolgarantiföreningen r.f.....	22
Steinerkasvatuksen liitto ry	23
Suomen Kuntaliitto ry.....	24
Tampereen yliopisto	25
Vaasan kaupunki	27
Valtiovarainministeriö.....	28
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto.....	29
Yksityiskoulujen Liitto ry.....	30
Åbo Akademi	30

1 Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut luonnoksen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain, perusopetuslain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lain muuttamisesta. Muutokset on valmisteltu yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia siten, että kotikuntakorvaus nostetaan yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta 100 prosenttiin. Perusopetuslakia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti siten, että yksityisillä perusopetuksen järjestäjillä olisi lakisääteinen velvollisuus järjestää perusopetuslain mukaista erityistä tukea.

Esitykseen sisältyvät ehdotus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 35 §:n 5 momentin muuttamisesta ja perusopetuslain (628/1998) 17 §:n 5 momentin muuttamisesta. Muutokset esitetään tulevan voimaan 1.8.2025.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjausta, jonka mukaan yksityisten koulutuksen järjestäjien kotikuntakorvaus nostetaan 100 prosenttiin ja järjestäjien velvollisuuksia yhdenmukaistetaan.

Lausuntokierroksella esitykseen sisältyi myös ehdotus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 44 §:n 2 momentin muuttamisesta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ehdotettiin muutettavaksi siten, että yksityisten perusopetuksen järjestäjien harkinnanvarainen avustus kompensoisi jatkossa tarkemmin valtionosuusjärjestelmän muutosten vaikutuksia. Ehdotus poistettiin lausuntokierroksen jälkeen lopullisesta esityksestä lausuntopalautteen vuoksi.

2 Lausuntopyyntö, jakelu ja lausunnon antaneet

Hallituksen esityksen luonnos oli lausunnoilla 19.8.2024—13.9.2024. Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä viranomaisilta ja sidosryhmiltä, kuten yksityisiltä kouluilta, valtion kouluilta ja yliopistojen harjoittelukouluilta. Lausuntoja on pyydetty myös kunnilta ja muilta sidosryhmiltä.

Yhteensä lausuntoja annettiin 21. Lausunnon antoivat Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Harjoittelukoulujen rehtorit ry, Helsingin kaupunki, Helsingin ranskalais-suomalainen koulu yhdessä suomalais-venäläisen koulun kanssa, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry, Oulun kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Sivistysala ry, Skolgarantiföreningen r.f, Steinerkasvatuksen liitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Tampereen yliopisto, Vaasan kaupunki, valtiovarainministeriö, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, Yksityiskoulujen Liitto ry ja Åbo Akademi.

3 Lausuntojen keskeinen sisältö

Moni lausunnonantajista piti esitystä hyvänä ja kannatettavana erityisesti rahoituksen tasaamisen ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Lausunnonantajat kokivat esityksen parantavan lasten yhdenvertaisuuden toteutumista sekä yhtenäistävän ja selkeyttävän erityisen

tuen toteutumiseen liittyviä velvollisuuksia. Esityksen koettiin myös osaltaan vahvistavan yksityisten perusopetuksen järjestäjien välistä ylläpitäjäneutraaliuutta. Esiitettyä rajausta velvoitteiden yhtenäistämisen osalta nimenomaan erityisen tuen järjestämiseen pidettiin tarkoituksenmukaisena.

Useat lausunnonantajat kuitenkin kiinnittivät huomiota siihen, että esityksessä tehdyt rajaukset erityisen tuen järjestäjien osalta asettavat valtion kouluissa ja yliopistojen harjoittelukouluissa opiskelevat lapset epätasa-arvoiseen asemaan. Erityisesti harjoittelukoulujen osalta katsottiin, että opettajankoulutuksen opetusharjoitteluja tulisi voida suorittaa todellista koulutuksen kenttää vastaavissa olosuhteissa myös oppimisen tuen osalta etenkin nyt, kun erityisopetuksen koulutusvastuu on laajentunut koskemaan kaikkia opettajankoulutusta antavia yliopistoja. Harjoittelukouluista osa oli myös tyytyväisiä siihen, ettei niillä jatkossakaan olisi lakisääteistä velvoitetta erityisen tuen antamiseen ja ratkaisuksi ehdotettiin kunnan ja yliopiston välisestä sopimusveloitteesta säätämistä. Esiin nostettiin myös ohjauksen ja neuvonnan tarpeet kunnan ja ei-kunnallisen järjestäjän väliseen yhteistyöhön ja menettelyihin tuen järjestämisessä.

Useat lausunnonantajat katsoivat, että esitystä tulisi täsmentää ja selkeyttää oppilaiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta niin menettelyjen kuvaamisen kuin eri aseman perustelemisen osalta. Osa lausunnonantajista kritisoi myös sitä, että perusopetuslain 17 §:än kohdistuu muutoksia sekä perusopetuksen tuen uudistusta koskevassa esityksessä, että käsillä olevassa esityksessä, mikä vaikeuttaa kokonaisvaikutusten arviointia. Esitysten yhtenevää aikataulua pidettiin kuitenkin hyvänä.

4 Tiivistelmät lausunnoista

Lausunnonantajia on pyydetty sisällyttämään lausuntoonsa lyhyt tiivistelmä, joka on otettu mukaan tähän lausuntoyhteenvetoon.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

Laillisuusvalvojana tehtäviini ei kuulu arvioida esitysluonnoksen tarkoituksenmukaisuutta tai sinänsä vaikuttaa viranomaisten voimavaroihin. Rajaan lausuntoni käsittelemään esitettyä perusopetuslain muutosta.

Yhdenvertaisuuteen opetuksen järjestäjien rahoituksessa on kiinnittänyt huomiota muun ohella eduskunnan sivistysvaliokunta (ks. esim. SiVL 7/2020 vp, Valiokunnan lausunto SiVL 7/2020 vp - VNS 1/2020 vp valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021–2024,), jonka mukaan kyse ei ole ainoastaan koulutuksen rahoituksesta vaan laajemmin myös koulutuksen järjestäjien tasavertaisuudesta ja yksityisissä kouluissa opiskelevien oikeudesta saada mahdollisuudet tasavertaiseen koulutukseen kunnan oppilaitoksissa opiskelevien kanssa.

Perusopetuslain mukaisen järjestämisluvan saaneita ei-kunnallisia opetuksen järjestäjiä ei nykyisin lainsäädännöllä veloiteta antamaan perusopetuslain 17 §:n mukaista erityistä tukea. Kuten esitysluonnoksessakin todetaan, tuen järjestämisen erilaisten velvoitteitten takia oppilaat ovat tosiasiaassa erilaisessa asemassa keskenään ollessaan kunnallisen tai ei-kunnallisen järjestäjän järjestämässä opetuksessa. Ei-kunnallisten opetuksen järjestäjien opetuksessa

erityiseen tukeen kuuluvaa kokoaikaista erityisopetusta pienryhmässä ei ole nykyisin välttämättä juurikaan saatavilla (s. 5).

Asia on tullut esille myös oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa, jossa on muun ohella todettu epäselvyyksiä oppimisen tuen ja avustajapalvelujen järjestämisessä ja niistä päättämisessä ei-kunnallisen opetuksen järjestäjän koulun toimiessa kunnan oppilaalle osoittamana lähikouluna. Asiaa on lisäksi selvitetty oikeusasiamiehen viimeaikaisessa tarkastustoiminnassa (EOAK/1939/2023, EOAK/1941/2023).

Olen edelleen kiinnittänyt asiaan huomiota vastikään opetus- ja kulttuuriministeriölle antamassani lausunnossa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista (7.6.2024, EOAK/2667/2024). Samalla, kun edellä sanotun esitysluonnoksen mukaan sen tavoitteena on uudistaa nykyinen oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskeva lainsäädäntö (tavoitteina mm. edistää kaikkia oppilaita koskevaa inklusiivista koulutusta ja tukea heidän yhdenvertaista oikeuttaan oppimiseen), ei siinä kuitenkaan esitetty laajennettavaksi perusopetuslain mukaisen tuen järjestämisvelvoitteita yksityisten opetuksen järjestäjien osalta. Pidän lausunnossani esitysluonnoksen puutteena sitä, ettei siinä ollut lainkaan perusteltu tai arvoitu tätä asiaa oppilaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Edellä todetun johdosta pidän nyt esitettyä muutosta perusteltuna. Tuon lisäksi esille seuraavat huomiot.

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

Perusopetuslain 17 §:n 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jos valtion koulu tai yliopiston harjoittelukoulu ei järjestä erityistä tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta. Mainituilla opetuksen järjestäjillä ei edelleenkään olisi lakisääteistä erityisen tuen järjestämisen velvoitetta.

Perusopetuslakiin esitetään siis laajoja muutoksia myös esi- ja perusopetuksen tuen uudistamista koskevassa lakiesityksessä, jossa muun muassa perusopetuslain 17 § ehdotetaan kumottavaksi. Nyt lausuttavan esitysluonnoksen mukaan eduskuntaa pyydetään huomioimaan ja yhteen sovittamaan rinnakkaiset esitykset.

Totean yleisellä tasolla, että samaan asiakokonaisuuteen liittyvien uudistusten toteuttaminen erillisillä hallituksen esityksillä voi merkitä sitä, että eduskunta joutuu arvioimaan tiettyä esitystä puutteellisten tietojen perusteella eikä voi ottaa arvioinnissaan huomioon eri esitysten yhteisvaikutuksia. Perustuslakivaliokunta onkin korostanut, että samaan lainsäädäntökokonaisuuteen liittyvät samanaikaiset uudistukset tulisi pyrkiä kokoamaan yhteen hallituksen esitykseen tai arvioimaan tällaisten samoihin perusoikeuksiin liittyvien uudistusten vaikutuksia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (esim. PeVL 19/2016 vp, s. 3).

Esitys ei siis muuttaisi sitä, että kaikilla perusopetuksen järjestäjillä ei ole laissa säädettyä velvollisuutta erityisen tuen (tai esitysluonnoksen VN/32974/2023 mukaisten oppilaskohtaisten tukitoimien) järjestämiseen. Esityksen säätämisyksityksessä on tunnistettu, että lapset olisivat eri asemassa lakisääteisen erityisen tuen järjestämisvelvoitteen osalta sen mukaan,

minkä opetuksen järjestäjän opetuksessa he ovat. Esitysluonnoksessa asiantilaa on perusteltu sillä, että tosiasiaassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten eron ei arvioida olevan käytännössä suuri (s. 11 ja 16) sekä viitattu hallitusohjelmakirjauksen sanamuotoon ja valittua laajemman toteuttamisvaihtoehdon taloudellisiin vaikutuksiin (s. 13). Oppilailla olisi myös edelleen aina subjektiivinen oikeus asuinkuntansa järjestämään esi- ja perusopetukseen (s.16).

Yleisenä lähtökohtana totean, että perustuslain 22 §:ssä säädettyyn julkisen vallan velvollisuuteen turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen kuuluu velvollisuus turvata lasten yhdenvertaisuuden ja sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen myös silloin, kun perusopetuksen järjestäjänä on muu kuin kunta. Vaatimukset yhdenvertaisesta kohtelusta korostuvat erityisesti subjektiivisten oikeuksien kohdalla. Perusopetuksen järjestäjien erilaiset velvollisuudet voivat vaarantaa yhdenvertaisuutta erityisesti niiden oppilaiden osalta, joiden lähikouluksi kunta osoittaa ei-kunnallisen opetuksen järjestäjän koulun.

Todettakoon myös tässä yhteydessä, että ilmeisesti ainakaan kaikki valtion koulut (ks. <https://hrsk.fi/perusopetus/oppilaan-tuki/>) eivät tällä hetkellä järjestä erityistä tukea.

Katson, että eri perusopetuksen järjestäjien säädösten toisistaan poikkeavia velvoitteita, erityisesti erityisen tuen (tai mahdollisten oppilaskohtaisia tukitoimien) järjestämisen velvoitteita, tulisi esityksen jatkovalmistelussa perustella ja arvioida laajemmin oppilaiden yhdenvertaisten oikeuksien kannalta. Jatkovalmistelussa tulisi myös kuvata ja arvioida menettelyä siinä tapauksessa, että oppilas on sellaisessa valtion (tai yliopiston) järjestämässä opetuksessa, jossa oppilaan tarvitsemaa erityistä tukea ei järjestetä. Korostan myös sitä, että valtiosääntöoikeudellisia näkökohtia ei voida hallituksen esityksissä sivuuttaa tai korvata hallitusohjelmaan tai valtion talousarvioon kohdistuvilla viittauksilla (ks. esim. PeVL 19/2016 vp, s. 2).

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Esityksessä arvioidaan (s. 13), että laajeneva erityisen tuen velvoite voi aiheuttaa paikallisten opetussuunnitelmien tarkentamistyötä keväällä 2025 niiden opetuksen järjestäjien osalta, jotka eivät tähän mennessä ole tarjonneet erityistä tukea. Edelleen esitysluonnoksen mukaan Opetushallitus toteuttaa valtakunnallisesti kattavaa toimeenpanon tukea paikalliseen opetussuunnitelmatyöhön.

Samaan aikaan voimaan tulevaksi tarkoitettu esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistus muuttaa tuen järjestämistä ja toteuttamista merkittäväällä tavalla koskien kaikkia opetuksen järjestäjiä. Tuon tässäkin yhteydessä esille oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnan jatkuvan havainnon puutteista hyvässä hallinnossa perusopetusta ja sen tukea järjestettäessä. Pidän selvänä, että nyt lausuttavana olevan esityksen toimeenpano edellyttää opetussuunnitelmatyön lisäksi laajaa tukea ja informaatio-ohjausta myös asiaan liittyvistä hallinto- ja päätöksentekomenettelyistä.

Harjoittelukoulujen rehtorit ry

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

Hallituksen esitysluonnoksessa laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n muuttamisesta kuvataan, että ”Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa kotikuntakorvauksien tasoa kunnallisten ja yksityisten opetuksen järjestäjien kesken ja vastaamaan niiden velvoitteita. Esityksen tavoitteena on parantaa erityisopettajan ja erityisluokanopettajan antaman opetuksen saatavuutta myös yksityisissä kouluissa.”

Pohdittaessa eroja kunnallisen ja ei-kunnallisen opetuksenjärjestäjän velvollisuuksien välillä lähtökohtana uudistuksessa nähdään, että ”käytännön opetustoiminnan ja oppilaiden kannalta eroista kenties merkittävimpänä ja sellaisena, joka voidaan järjestelmän systematiikka huomioon ottaen melko helposti yhdenmukaistaa, pidetään erityisen tuen järjestämisvelvoitetta.” Kuitenkin samaan aikaan esitysluonnoksessa mainitaan, ”että kaikkia kunnallisiin ja ei-kunnallisiin opetuksen järjestäjiin kohdistuvia erilaisia velvoitteita ei ehdotuksessa yhdenmukaisteta”. Esityksessä on siis tunnistettu, että perusopetukseen osallistuvat lapset olisivat jatkossakin eri asemassa lakisääteisen erityisen tuen järjestämisvelvoitteen osalta sen mukaan, minkä opetuksen järjestäjän opetuksessa he ovat.

Luonnostekstissä tuodaan esille, että ”Tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä.” Toisaalta luonnostekstissä todetaan, että nykyinen lainsäädäntö (Pol 17§) ei velvoita ei-kunnallisia opetuksen järjestäjiä antamaan perusopetuslain 17 §:n mukaista erityistä tukea. Samoin mainitun pykälän 5 momentin mukaan, jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä 1 momentissa tarkoitettua tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta.

Harjoittelukoulujen rehtorit ry. näkee, että lakia olisi tärkeää täsmentää ja selkeyttää oppilaiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Avaamme lausunnon kohdassa 2. tätä tarkemmin.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Harjoittelukoulujen rehtorit pitävät tärkeänä avata luonnoksessa useammassa kohdassa esitettyä lausetta ”Tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten eron ei arvioida olevan käytännössä suuri.”

Nykyinen lainsäädäntö (Pol 17§) ei velvoita ei-kunnallisia opetuksen järjestäjiä antamaan perusopetuslain 17 §:n mukaista erityistä tukea. Viime vuosina erityistä tukea on voitu järjestää joillakin harjoittelukouluilla harjoittelukoulujen ja kunnallisen opetuksenjärjestäjän välisillä sopimuksilla. On huomioitava, että kunnallisella opetuksenjärjestäjällä ei kuitenkaan ole lain säätämää velvoitetta sopimuksen solmimiseen, kaikki kunnat eivät ole tähän halukkaita ja sopimusten sisällöissä voi olla suuria eroja.

Harre ry. haluaa tuoda esille sen, että yliopistojen harjoittelukoulujen oppilaaksiottokäytäntö voi poiketa huomattavasti yksityiskoulujen oppilaaksi otosta sekä myös toisistaan riippuen sijaintikunnan kanssa tehdystä sopimuksesta. Useissa harjoittelukouluissa oppilaaksiotto tapahtuu kaupungin osoittamalta alueelta (lähikoulu), jolloin perusopetusryhmät koostuvat hyvinkin heterogeenisestä oppimisen tuen tarpeesta koostuvasta oppilasjoukosta.

Yliopistojen harjoittelukoulut esittävät lakiin kirjattavaksi yhteistyövelvoitteen sijaintikunnan/kunnallisen opetuksenjärjestäjän kanssa. Tällöin harjoittelukoulu voi kaupungin kanssa sopimusteitse sopia erityisen tuen antamisen profiilista, esim. pienluokkaopetuksen järjestämisestä. Näin vältetään oppilaiden joutuminen eriarvoiseen asemaan joutuessaan muuttamaan tuen muodon muuttuessa harjoittelukoulusta kunnallisen opetuksen järjestäjän kouluun, jolloin myös oppilaan oikeus lähikouluun vaarantuu.

Harre ry. pitää tärkeänä velvollisuutta kunnallisen opetuksen järjestäjän kanssa solmittavaan sopimukseen myös opettajankoulutuksen ja ohjatun harjoittelun näkökulmasta, koska erityisopetuksen koulutusvastuu on nykyisellään laajentunut koskemaan kaikkia opettajankoulutusta antavia yliopistoja. Tämän johdosta, vaikka luonnoksessa nostetaan esille harjoittelukoulujen oppilasmäärän vähäisyys kunnallisen opetuksenjärjestäjän rinnalla prosentteina, vaikutus opettajankoulutuksen läpäisevien tulevaisuuden opettajien kautta on erittäin merkittävä. "Ei-kunnallisena opetuksen järjestäjänä toimii 5 valtion koulua ja 8 harjoittelukoulua ylläpitävää yliopistoa, joiden opetuksessa on yhteensä noin 8 200 esi- ja perusopetuksen oppilasta eli noin 1,5 % kaikista". Oppilasmäärän vähyys ei saisi olla peruste oppilaiden eriarvoiselle asemalle suhteessa tuen saamiseen.

Perusopetuslain 17§ 5 momentin mukaan, jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä 1 momentissa tarkoitettua tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta. Harre ry. lausuu edellä liittyvän vaikutusarvioista seuraavaa: kahden eri opetuksenjärjestäjän välillä tietoturvasuhteiden näkökulmat eivät tällä hetkellä salli tiedon siirtoa ennen oppilaaksiottoa toisen opetuksenjärjestäjän piiriin. Pyydämme myös selvennystä, voiko kunnallinen opetuksenjärjestäjä tehdä hallintopäätöstä yliopiston harjoittelukoulun oppilaasta ja mikä on oikaisuvaatimusmenettely, jos näin toimitaan. Kolmiportaisen tuen aikana kaupungeissa on pidättäydytty tekemästä erityisen tuen päätöksiä tai ei ole osoitettu oppilaspaikkaa, jolloin harjoittelukoulun oppilaan oikeus oikea-aikaiseen tukeen ei ole toteutunut. Mikäli ei-kunnallinen opetuksenjärjestäjä ei voi tehdä päätöstä erityisestä tuesta, tarvitaan vahvaa lainsäädännöllistä tukea, miten turvataan erityisen tuen päätösprosessi ja toteutuuko yhdenvertaisuus, mikäli yksityisillä kouluilla on tämä mahdollisuus.

Mikäli ehdotus Pol 17 § 5 momentin muutoksesta toteutuu seuraavasti: "jos valtion koulu tai yliopiston harjoittelukoulu ei järjestä erityistä tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta. Päätöksen tekemisen ohella momentti tarkoittaa sitä, että mainituilla opetuksen järjestäjillä ei myöskään ole lakisää- teistä erityisen tuen järjestämisen velvoitetta", tulee varmistaa toimintaketju vahvalla ohjauksella, jossa varmistetaan toimintatapa ristiriitatilanteissa, koska lakiehdotuksessa on tunnistettavissa mahdollisuus epätasa-arvoisen tilanteen syntymiseen.

Luonnostekstin kohdassa "Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys" on tunnistettu, että lapset olisivat eri asemassa lakisääteisen erityisen tuen järjestämisvelvoitteen osalta sen mukaan, minkä opetuksen järjestäjän opetuksessa he ovat ja nostettu esille jälleen harhaanjohtava näkemys, että "erityistä tukea tosiasiasa järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä".

Harre ry. nostaa uudelleen esille sen, että kuvaus on ristiriidassa todellisuuden kanssa, mutta haluaa korostaa ratkaisuehdotuksena, että tämä on sopimus pohjaisesti ratkaistavissa, mikäli

sijaintikunta ja yliopisto veloitetaan yhteistyöhön aiemmin kuvatulla tavalla, jolloin turvataan harjoittelukoulun oppilaiden yhdenvertainen kohtelu sekä tuetaan suomalaisen koulutusjärjestelmän yhtä peruspilaria: laadukasta ja osaavaa opettajankoulutusta osana jokaisen lapsen tasa-arvoista tulevaisuutta oikea-aikaisen tuen avulla niin kunnallisessa kuin ei-kunnallisessa perusopetusta antavassa koulussa

Helsingin kaupunki

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta lausuntoyhteenvetoon on poimittu lausunnonantajan pöytäkirjanotteesta sivut 2-5.

Yleistä

Helsingissä on yksityisiä perusopetusta järjestäviä koulutuksen järjestäjiä yhteensä 21, joista 11 koulutuksen järjestäjällä on oma oppilaaksiottoalue. Kahdella yliopiston harjoittelukouluilla on myös omat oppilaaksiottoalueet. Lisäksi kaupungissa toimii 4 valtion ylläpitämää koulua. Yksityisissä, valtion ja yliopiston kouluissa opiskelee noin 10 000 peruskoululaista ja kaupungin kouluissa noin 48 000 peruskoululaista.

Kotikuntakorvauksen prosenttiosuuden korottamisesta

Hallituksen esitys yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen prosenttiosuuden korottaminen 100 prosenttiin nykyisestä 94 prosentista kasvattaa kuntien kotikuntakorvausmenoja. Helsingin kaupungin menoja uudistuksen arvioidaan kasvattavan arviolta 3,5-4 milj. euroa vuodessa.

Kotikuntakorvauksen prosenttiosuuden korottaminen tulee korvata kunnille täysimääräisesti. Yksityisten opetuksen järjestäjien rooli perusopetuksessa vaihtelee merkittävästi kunnittain. Valtaosassa Suomen kunnista kunta vastaa koko perusopetuksesta. Helsingissä yksityisten opetuksen järjestäjien osuus perusopetuksessa on poikkeuksellisen suuri, n. 17 %. Näin ollen korvaaminen kunnille tulee toteuttaa siten, että korvauksen kohtaanto toteutuu kunnille siinä suhteessa paljonko kussakin kunnassa on yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen piirissä olevia koululaisia. Kustannusten kasvua kunnille ei tule korvata peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta siten, että korvaus toteutetaan 6-vuotiaiden, 7–12-vuotiaiden ja 13–15-vuotiaiden laskennallisten kustannusten suhteessa. Korvaus kunnille tulee siis toteuttaa siten, että korvauksen kohtaanto osuu niille kunnille, joille uusia kustannuksia muodostuu. Edellä kuvattu korvauksen malli tulee sisällyttää meneillään olevaan valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistukseen, jota valmistellaan valtiovarainministeriössä, johon liittyvä lausuntokierros on tarkoitus toteuttaa syksyllä 2024 ja jonka Eduskuntakäsittelyn on tarkoitus olla keväällä 2025.

Yksityisten opetuksen järjestäjien pienempi kotikuntakorvaus on perustunut siihen, että lainsäädännön mukaan kunnilla on laajempi opetuksen järjestämisvelvollisuus ja siihen liittyvät tehtävät kuin yksityisellä opetuksen järjestäjällä. Nyt esitetyistä muutoksista huolimatta tämä tulee edelleen säilymään.

Lakiehdotuksen mukaan järjestämisvelvollisuuksia yhtenäistettäisiin vain erityisen tuen osalta. Sen sijaan esimerkiksi oppilaaksiottoon, opetuskieliin, opetusmaksuihin ja varautumisvelvollisuuteen liittyvät säännökset ja käytännöt ovat katsottu periaatteellisesti niin erilaisiksi kunnallisten ja ei-kunnallisten opetuksen järjestäjien kesken, että näiden säännösten yhdenmukaistamista ei esitetä, vaikka rahoitus esitetään nostettavaksi samalle tasolle. Näin ollen lakimuutos ei kumoaisi täysin alkuperäistä perustetta yksityisten koulujen pienemmälle rahoitukselle. Kunnalla pysyy edelleen velvollisuus järjestää kaikille oppilaille soveltuvaa esi- ja perusopetusta, eikä kunta voi kokonaisvastuussa olevana sulkea millään perusteella ketään pois.

Erityisesti esitysluonnoksen vaikutusarvioita tulisi laajentaa huomioimaan paremmin perusopetuksen järjestämisvastuussa viime kädessä olevien kuntien näkökulman

Erityisen tuen järjestämisen laajentamisesta

Helsingin kaupunki pitää hyvänä ja kannatettavana, että jatkossa yksityisillä perusopetuksen järjestäjillä olisi lakisääteinen velvollisuus järjestää perusopetuslain mukaista erityistä tukea. Kyseinen järjestämisvelvollisuus tulisi kuitenkin laajentaa kaikkiin perusopetuksen järjestäjiin niin valtion kuin yliopistolain mukaisiin harjoittelukouluihin. Opettajankoulutuksessa opiskelevien tulee pystyä harjoittelukouluissa harjoittelemaan myös erityisen tuen oppilaiden opettamista ja näin saada valmiuksia jo opiskeluaikana koulujen heterogeeniseen oppilasainekseen.

Ongelmana pysyy edelleen se, että muutos ei varmista erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden tasaista sijoittumista kunnan alueella sijaitseviin eri kouluihin ml. pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaat. Yksityisillä opetuksen järjestäjillä on mahdollisuus käyttää omia valintaperusteita tai -koetta ja heillä voi olla myös järjestämisluvassa todettu enimmäisoppilasmäärä, joka rajaa oppilaaksiottoa.

Oppilaaksiottoon ja muuhun koulutuksen järjestäjään liittyvistä velvoitteista ja mahdollisista ratkaisuista

Erityisesti oppilaaksiottovelvoitteita tulisi yhdenmukaistaa kuntien ja yksityisten koulujen välillä. Jos vain kunnille jää velvoite järjestää perusopetuslain 4 § mukaisesti kaikille sen alueella oleville oppivelvollisuusikäisille perusopetus eikä mitään ohjausmahdollisuutta vaikuttaa yksityisten koulujen oppilaaksiottoon, esitetyn rahoitusmuutoksen perustelut eivät toteudu. Tämä voi vaikuttaa myös oppilaan oikeuteen käydä lähikoulua.

Kuntien vastuulle jää useita muitakin tehtäviä, joita ei yksityisen koulutuksen järjestäjän tarvitse hoitaa. Suurimpia asiakokonaisuuksia ovat valmistava opetus (Helsingissä noin 800 oppilasta/vuosi), kotiopetus (Helsingissä vajaat 200/ vuosi). Lisäksi Helsinki hoitaa kaikkien kaupungissa sijaitsevien peruskoulujen aamu- ja iltapäivätoiminnan (laskennallinen valtionosuus ei kata varsinkaan oppimisen tukea saavien oppilaiden kustannuksia) ja joustavan perusopetuksen toiminnan.

Kuten esitysluonnoksessakin todetaan valvonta yksityisten opetuksen järjestäjien osalta tapahtuu pääsääntöisesti oppilaiden huoltajien tekemien kanteluiden muodossa aluehallintovirastoon. Kunnan alueella eri kouluissa olevien oppilaiden yhdenvertaista kohtelua

esim. oppilaaksioton tai tuen saamisen osalta on siten vaikea arvioida ja varmistaa. Yksi ratkaisu voisi olla varhaiskasvatuksen malli eli kunnalle annettaisiin esim. oppilaaksioton osalta valvontavelvollisuutta kunnan alueella toimiville yksityisille koulutuksen järjestäjille.

Kunnan tulisi voida vaikuttaa siihen, miten yksityiset ja varsinkin Helsingin lähikouluina kouluverkossa toimivat lähikoulut (niin kunnalliset, kuin yksityiset) ottavat kouluunsa oppilaita, myös silloin, kun heillä on erityisiä tarpeita, varsinkin, jos valtionosuus kasvaa 100%:iin. Tarve korostuu Helsingin kaupungin tyyppisten kuntien kohdalla, joissa yksityisten opetuksen järjestäjien opetuksen piirissä olevien oppilaiden osuus on huomattava.

Ratkaisuna tähän voisi olla edellä todetun valvontavelvollisuuden lisäksi, että yksityinen opetuksen järjestäjä edellytetään tekemään kunnan kanssa sopimus, jossa määritellään oppilaaksiotto ja se pitää sisällään myös oppilaat, joilla oppimisen tuen tarpeita. Edelleen yksityisten opetuksen järjestäjien järjestämislupia voisi yhdenmukaistaa siten, että niihin laitetaan yleisopetuksessa opiskelevien enimmäisoppilasmäärät vuosiluokittain siten, että tuen tarviijat eivät jää tämän ulkopuolelle.

Helsingissä on 11 yksityistä koulua, joilla oma oppilaaksiottoalue ja joiden kanssa kaupungilla on sopimus. Näillä kouluilla on jo nyt oppilaina erityisen tuen oppilaita, joten näille kouluille 100% kotikuntakorvaus olisi enemmän perusteltua kuin muille yksityisen koulutuksen järjestäjälle, joilla ei ole omaa oppilaaksiottoaluetta ja jotka valitsevat oppilaansa omien oppilaaksiottokriteerien perusteella. Näitä ovat mm. Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu, Englantilainen koulu ja Helsingin Saksalainen koulu. Varsinkin näillä kouluilla järjestämisvelvollisuuksien yhtenäistäminen erityisen tuen osalta ei todennäköisesti tule toteutumaan. Siltä osin velvoitteet eivät näillä kouluilla lisäännä vastaavasti ja siksi näiden koulujen osalta 100 %:lle kotikuntakorvaukselle nähdä samalaista perustetta.

Seuranta

Esitetyn lakimuutoksen vaikutus on suurin Helsingissä. Esityksellä arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia yksityisissä kouluissa opiskeleviin oppilaisiin, sillä heille olisi jatkossa taattu myös erityisen tuen ja siihen sisältyvien tukitoimien saaminen, mukaan lukien erityisopettajan ja erityisluokanopettajan antama opetus. Myös perheiltä mahdollisesti perittävien koulumaksujen määrä voi vähentyä valtiolta saadun rahoituksen nousun myötä. Esityksen arvioidaan ajan kuluessa kasvattavan yksityisissä kouluissa opiskelevien erityistä tukea saavien oppilaiden määrää maltillisesti.

Edellä kirjattujen perustelujen toteutumisen seuranta tulisi tehdä hallituskauden lopulla ja arvioida uudistuksen vaikuttavuutta lapsen edun näkökulmasta.

Helsingin ranskalais-suomalainen koulu ja Suomalais-venäläinen koulu

Valtion kielikoulut kiittävät mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta. Nostamme lausunnossamme esiin valtion koulujen näkökulmasta keskeisiä asioita.

Helsingin ranskalais-suomalainen koulu ja Suomalais-venäläinen koulu tarjoavat laadukasta opetusta ja hoitavat omaa erityistehtäväänsä. Helsingin ranskalais-suomalaisella koululla on

erityisenä koulutustehtävänä ranskan kielen ja kulttuurin ja Suomalais-venäläisellä koululla venäjän kieleen ja kulttuuriin painottunut opetus.

Perustelut

Valtion kielikoulut katsovat, että hallituksen esityksen mukainen kotikuntakorvauksen jakautuminen asettaa oppilaat epätasa-arvoiseen asemaan suhteessa heidän oikeuteensa saada tukea oikea-aikaisesti.

Meneillään olevan perusopetuslain uudistuksen tavoitteena on yhtenäistää ja selkeyttää valtakunnallisesti tuen tarjoamisen periaatteita ja turvata riittävät resurssit tukitoimien toteuttamiseen (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi). Esitysluonnos laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta rajaa valtion koulut ja yliopistojen harjoittelukoulut kotikuntakorvausmuutoksen ulkopuolelle, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, ettei tukea voida tarjota näiden koulujen oppilaille. Tämä voi pahimmillaan vaarantaa lasten yhdenvertaisen oikeuden perusopetukseen ja sen aikana heille tarjottavaan lakisääteiseen tukeen.

Esityksessä todetaankin, ettei valtion kouluilla ja yliopistojen harjoittelukouluilla edelleenkään olisi lakisääteistä velvollisuutta erityisen tuen järjestämiseen. Näin ollen eri opetuksen järjestäjien opetuksessa olevat oppilaat olisivat edelleen lainsäädännön asettamien velvollisuuksien näkökulmasta keskenään osittain epäyhdenvertaisessa asemassa. Esityksessä tuodaan esiin, että tosiasiallisesti erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten eron ei arvioida olevan käytännössä suuri. Toteamme, että valtion kouluilla ei ole mahdollisuutta toteuttaa oppilaan oikeutta monipuoliseen ja tarpeen ilmetessä annettavaan tukeen ilman resursointia eikä oppilaiden yhdenvertaisuus toteudu esityksen mukaisessa rahoitusmallissa. Valtion kouluihin on kohdistunut merkittäviä säästötoimia eikä oppilaiden oikeutta tukeen voida turvata tilanteessa, jossa valtion koulujen kotikuntakorvaus jää 94%:iin.

Tuen tarve havaitaan tyypillisesti vasta koulussa, ja oppilaan koulunkäynnin tukeminen edellyttää koulussa tehtäviä toimia. Valtion kielikoulujen koulupolut ovat pitkiä ja ryhmät ovat oppilaille tuttuja. Oppilaiden koulupolon rikkoutuminen ja hänen ohjaamisensa toiseen kouluun ja yhteisöön voimakkaampien tukitoimien tarpeen ilmetessä ei ole lapsen edun mukaista.

Esitysluonnoksessa mainitaan, että esitys olisi voitu toteuttaa myös niin, että kaikkien ei kunnallisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvaus olisi nostettu 100 prosenttiin. Tämä ei esitysluonnoksen mukaan olisi kuitenkaan vastannut hallitusohjelman kirjausta, ja kustannusvaikutukset olisivat olleet suuremmat. Haluamme nostaa esiin, että oikeuskanslerin viimeaikaisten ratkaisujen mukaan hallitusohjelma on poliittinen teksti ja sillä ei voida ohittaa laadukkaan lainvalmistelun periaatteita, joihin kuuluu mm. esityksen vaikutusten arvioiminen (Oikeuskanslerin kannanotto, valtioneuvoston yleisistunto 20.6.2023 kello 14:15 sekä OKV/1227/90/2023)

Lausunnolla olevan ehdotuksen vaikutusarviointi vaikuttaa puutteelliselta sen osalta, että niissä ei ole arvioitu esityksen vaikutuksia niiden koulujen oppilaisiin, jotka jäävät ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle, koska opiskelevat valtion kouluissa tai yliopiston normaalikouluissa.

Valtion kielikoulujen kotikuntakorvauksesta 6% jää luonnoksen esityksen mukaisesti oppilaan kotikuntaan, joten kustannusvaikutukset ovat samat kuin jos 6% ohjataan oppilaan tosiasialliseen kouluun, jolla olisi muutoksen jälkeen myös mahdollisuus tuki järjestää.

Esitysluonnokseen on kirjattu valtion koulujen ja yliopistojen harjoittelukoulujen oppilaiden määräksi noin 8200. Koulujen pienellä määrällä ei voi perustella oppilaiden asettamista eriarvoiseen asemaan. Kyseessä on merkittävä joukko perusopetusikäisiä lapsia, joiden oikeus tukeen jää esitysluonnoksen mukaisessa mallissa toteutumatta.

Yhteenveto

Valtion kielikoulut esittää, että kaikkien perusopetuksen järjestäjien kotikuntakorvaus nostetaan 100%:iin. Myös tuen tarjoamisen velvoite tulisi yhtenäistää ja erityisen tuen tarjoamisen velvoite laajentaa koskemaan myös valtion kielikouluja. Tämä turvaisi oppilaiden tasa-arvoisen kohtelun ja oikeuden saada perusopetuslain edellyttämää tukea.

Jos kotikuntakorvauksesta ohjataan jatkossakin 6 % valtion koulun oppilaan kotikuntaan oppilaan käymän koulun sijaan, ei tuen järjestämisen velvoitekaan voi olla valtion kouluille sama kuin muilla opetuksen järjestäjillä. Kysymys oppilaan kotikunnan osuudesta oppilaan tuen järjestämisessä tilanteessa, jossa oppilas käy valtion kielikoulua, jää ratkaistavaksi.

Helsingin yliopisto

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia, perusopetuslakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kotikuntakorvaus nostetaan yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta 100 prosenttiin. Samalla yksityisillä perusopetuksen järjestäjille tulee velvoite järjestää perusopetuslain mukaista erityistä tukea.

Yliopiston harjoittelukoulujen jättäminen pois valtionosuusudistuksesta ei tue oppilaiden yhdenvertaisuutta opetuspalveluiden saatavuuden suhteen. Toteutuessaan ratkaisu saattaa jopa osaltaan lisätä segregatiota, jonka ehkäiseminen on opetusministeri Adlercreutzin mukaan on keskeisiä koulutuspoliittisia toimenpiteitä. Lisäksi harjoittelukoulujen käsitteleminen erillisenä rahoituksellisenä kokonaisuutena ei edistä vallalla olevaa pyrkimystä norminpurkuun.

Helsingin yliopiston harjoittelukouluissa oppilaaksiotto tapahtuu kaupungin osoittamalta alueelta (lähikoulu), jolloin perusopetusryhmät koostuvat hyvinkin heterogeenisestä oppimisen tuen tarpeesta koostuvasta oppilasjoukosta. Tämän oppilaan oikeuden lähikouluun tulee toteutua myös vastaisuudessa harjoittelukoulussa, jolla on oma oppilaaksiottoalue kuten kunnan kouluilla. Harjoittelukoulu ei voi ulkoistaa erityisen tuen oppilaita. Kasvatustieteellisessä tiedekunnassa on myös erityisopettajakoulutusta ja muutoinkin koulua tulee kehittää opetussuunnitelman mukaisesti inklusion periaatteita noudattaen. Samalla myös opettajaksi opiskelevat harjoittelevat harjoittelukouluissa, joten asiaa ei tule arvioida pelkästään oppilaiden määrän näkökulmasta.

Uudistuksen tavoitteiden mukaisesti tuen järjestelmä muuttuu siten, ettei se perustu enää tuen tasoihin, vaan oppilaiden tosiasiallisiin tuen tarpeisiin ja niiden perusteella oppilaille annettaviin tukitoimiin. On epäselvää, miten tämä suhteutuu esitettyyn muutokseen ja vaikuttaa siihen, miten paljon ja minkälaista tukea oppilaat tulevat tarvitsemaan ja saamaan.

Luonnoksessa kirjoitetaan, että "(t)osiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten eron ei arvioida olevan käytännössä suuri". Tämä maininta on ristiriidassa sen kanssa, ettei valtion kouluja ja harjoittelukouluja kohdeltaisi samalla tavalla kuin yksityiskouluja. Maininta tunnistaa myös sen, että harjoittelukouluissa järjestetään erityistä tukea ja että esityksen luoma tilanne ajaisi oppilaat eriarvoiseen asemaan. Vaikutus koulujen talouteen on merkittävä, esimerkiksi Helsingin yliopiston harjoittelukouluissa ero Helsingin kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen ja 100 prosentin kotikuntakorvauksen välillä on noin 600 000 euroa vuodessa.

Peruste harjoittelukoulujen poisjättämiselle jää epäselväksi ja vaikuttaa olevat luonteeltaan taloudellinen. Harjoittelukoulujen opetustoiminta ei eroa erityisen tuen osalta kunnallisen tai muiden yksityisen koulutuksen järjestäjän toiminnasta, jolloin kotikuntakorvauksen jättäminen vanhalle tasolle aiheuttaa oppilaiden välille epätasa-arvoisuutta toisten koulujen oppilaisiin verrattuna tai vastaavasti harjoittelukouluille merkittävää taloudellista menetystä.

Helsingin yliopiston kasvatustieteellinen tiedekunta katsookin että, jos laki toteutuisi esityksen kaltaisena, asettaisi se harjoittelukoulut ja valtion koulut sekä niiden oppilaat epätasa-arvoiseen asemaan kunnallisten ja yksityisten koulujen kanssa. Lisäksi jos esitetty lakiluonnos hyväksytään muutoksetta, vierittää se sopimisen kuntien ja harjoittelukoulujen väliseksi, mikä saattaa aiheuttaa alueellista epätasa-arvoisuutta, kun käytänteet ja halukkuus nostaa korvausta vaihtelevat kunnittain.

Itä-Suomen yliopisto

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

Muutokset ovat pääosin selkeitä, mutta ne jättävät yliopiston harjoittelukoulun ja sijaintikunnan yhteistoimintaan liittyvän haasteen oppilaiden tasa-arvoisuuden näkökulmasta.

Yliopistolain 88 §:n 1 momentin mukaan yliopistoon, jossa järjestetään opettajankoulutusta, kuuluu opetusharjoittelua ja opettajankoulutuksen kehittämistä varten tarpeellinen määrä harjoittelukouluja, joissa voidaan järjestää perusopetusta ja esiopetusta sekä lukiokoulutusta. Itä-Suomen yliopisto katsoo, että jotta se voisi toteuttaa tätä yliopistolain mukaista tehtävää parhaalla mahdollisella tavoin, olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa tilanne, jossa opettajaksi opiskeleville turvataan mahdollisuus kohdata harjoittelukoulussa moninaisia oppilaita.

Yliopistojen harjoittelukoulut voivat jo nyt sopimusteitse järjestää erilaista erityistä tukea sekä inklusiivisesti että erityisluokkaperusteisesti. Tämä sopimusteitse tapahtuva järjestely on tärkeää paitsi yliopiston harjoittelukoulujen oppilaspuolelta myös ohjatun harjoittelun näkökulmista.

Selvää on, ettei yksittäinen harjoittelukoulu voi taata omalla alueellaan asuvilla moninaisille oppilailleen kaikkien erilaisten tarpeiden mukaista erityistä tukea (esim. kehityksen viivästymistä

johtuvat tarpeet, vakavista käyttäytymishäiriöistä johtuvat tarpeet, kehitysvammaisuudesta johtuvat tarpeet, laaja-alaisista oppimisvaikeuksista johtuvat haasteet, aistivammaisuudesta johtuvat haasteet). Tästä syystä kaiken yksilöllisen oppimisen ja koulunkäynnin tuen kategorinen tuottamisvelvoite olisi harjoittelukoulujen kohdalla kohtuuton ja epätarkoituksenmukainen. Useissa tapauksissa pienryhmien oppilaspohja rakentuu kaupungin, seutukunnan tai jopa hyvinvointialueen alueelta.

Näkemyksemme mukaan parhaana ratkaisuna toimii tilanne, jossa harjoittelukouluilla ei ole kategorista velvollisuutta järjestää erityistä tukea, mutta se voidaan toteuttaa sopimusteitse. Sopimuksen myötä, sijaintikaupungin tarpeita kuullen, harjoittelukoulu vastaa osaltaan palveluiden tuottamisesta. Tilanteissa, joissa sopivaa ryhmää ei ole, järjestää sijaintikunta nykyiseen tapaan tarvittavan palvelun.

Tässä yhteydessä olisi syytä pohtia mahdollisuutta järjestää sopimusperusteisesti myös pidennetyn oppivelvollisuuden opetusta sekä valmistavaa opetusta. Nämä kaksi opetusmuotoa on yliopistojen rahoituslakiin vedoten rajattu pois harjoittelukoulujen toiminnasta, vaikka yksittäisen harjoittelukoulun järjestämislupa sinällään tämän mahdollistaisi (ks. VN/5780/2024-OKM-1).

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Itä-Suomen yliopiston näkökulmasta luonnoksessa oleva lause ”tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten eron ei arvioida olevan käytännössä suuri” pitää paikkansa: Itä-Suomen yliopiston molemmissa normaalikouluissa on erityisen tuen oppilaita ja toista normaalikouluamme koskien on Joensuun kaupungin kanssa sopimusteitse tehty ratkaisu, jonka myötä harjoittelukoulussa on erittäinkin paljon eri tuen vaiheissa olevia oppilaita. Näkemyksemme mukaan normaalikoulujen moninaiset oppilaat ovat opettajankoulutuksen näkökulmasta tärkeitä paitsi kaikkien opettajien harjoittelussa, erityisesti erityisopettajien ja erityisluokanopettajien ohjatun harjoittelun toteuttamisessa.

Mikäli lakiesitys etenee suunnitellusti, uskomme sijaintikaupunkien kanssa laadittavien sopimusjärjestelyiden yleistyvän entisestään. Tämä lisää edelleen moninaisuutta harjoittelukouluissa. Tämä järjestämistapa on myös varsin kustannustehokas.

Itä-Suomen yliopiston näkemyksen mukaisesti yhteistyö harjoittelukoulun sekä sen sijaintikaupungin kesken on välttämätöntä. Mielestämme yhteistyövelvoite olisi syytä kirjata lakiin.

Jyväskylän yliopisto

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

Hallituksen esitysluonnoksessa laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n muuttamisesta kuvataan, että ”Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa kotikuntakorvauksien tasoa kunnallisten ja yksityisten opetuksen järjestäjien kesken ja vastaamaan niiden velvoitteita. Esityksen tavoitteena on parantaa erityisopettajan ja erityisluokanopettajan antaman opetuksen saatavuutta myös yksityisissä kouluissa.”

Pohdittaessa eroja kunnallisen ja ei-kunnallisen opetuksenjärjestäjän velvollisuuksien välillä lähtökohtana uudistuksessa nähdään, että ”käytännön opetustoiminnan ja oppilaiden kannalta eroista kenties merkittävimpana ja sellaisena, joka voidaan järjestelmän systematiikka huomioon ottaen melko helposti yhdenmukaistaa, pidetään erityisen tuen järjestämisvelvoitetta.” Kuitenkin samaan aikaan esitysluonnoksessa mainitaan, ”että kaikkia kunnallisiin ja ei-kunnallisiin opetuksen järjestäjiin kohdistuvia erilaisia velvoitteita ei ehdotuksessa yhdenmukaisteta”. Esityksessä on siis tunnistettu, että perusopetukseen osallistuvat lapset olisivat jatkossakin eri asemassa lakisääteisen erityisen tuen / yksilöllisten tukitoimien järjestämisvelvoitteen osalta sen mukaan, minkä opetuksen järjestäjän opetuksessa he ovat.

Luonnostekstissä tuodaan esille, että ”Tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä.” Toisaalta luonnostekstissä todetaan, että nykyinen lainsäädäntö (Pol 17§) ei velvoita ei-kunnallisia opetuksen järjestäjiä antamaan perusopetuslain 17 §:n mukaista erityistä tukea. Samoin mainitun pykälän 5 momentin mukaan, jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä 1 momentissa tarkoitettua tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta.

Jyväskylän yliopiston näkemyksen mukaan lakia olisi tärkeää täsmentää ja selkeyttää oppilaiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Avaamme lausunnon kohdassa 2 tätä tarkemmin.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Jyväskylän yliopisto pitää tärkeänä avata luonnoksessa useammassa kohdassa esitettyä lausetta ”Tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten eron ei arvioida olevan käytännössä suuri.”

Nykyinen lainsäädäntö (Pol 17§) ei velvoita ei-kunnallisia opetuksen järjestäjiä antamaan perusopetuslain 17 §:n mukaista erityistä tukea. Viime vuosina erityistä tukea on voitu järjestää joillakin harjoittelukouluilla harjoittelukoulujen ja kunnallisen opetuksenjärjestäjän välisillä sopimuksilla. On huomioitava, että kunnallisella opetuksenjärjestäjällä ei kuitenkaan ole lain säätämää velvoitetta sopimuksen solmimiseen, kaikki kunnat eivät ole tähän halukkaita ja sopimusten sisällöissä voi olla suuria eroja, mikä voi johtaa alueelliseen epätasa-arvoon oppilaiden välillä.

Jyväskylän yliopisto haluaa tuoda esille sen, että yliopistojen harjoittelukoulujen oppilaaksiottokäytäntö voi poiketa huomattavasti yksityiskoulujen oppilaaksi otosta sekä myös toisistaan riippuen sijaintikunnan kanssa tehdystä sopimuksesta. Useissa harjoittelukouluissa oppilaaksiotto tapahtuu kaupungin osoittamalta alueelta (lähikoulu), jolloin perusopetusryhmät koostuvat hyvinkin heterogeenisestä oppimisen tuen tarpeesta koostuvasta oppilasjoukosta.

Jyväskylän yliopisto esittää lakiin kirjattavaksi yhteistyövelvoitteen sijaintikunnan/kunnallisen opetuksenjärjestäjän kanssa. Tällöin harjoittelukoulu voi kaupungin kanssa sopimusteitse sopia erityisen tuen antamisen profiilista, esim. pienluokkaopetuksen järjestämisestä. Näin vältetään oppilaiden joutuminen eriarvoiseen asemaan tilanteessa, jossa he joutuisivat muuttamaan tuen

muodon muuttuessa harjoittelukoulusta kunnallisen opetuksen järjestäjän kouluun, jolloin myös oppilaan oikeus lähikouluun vaarantuu.

Jyväskylän yliopisto pitää tärkeänä velvollisuutta kunnallisen opetuksen järjestäjän kanssa solmittavaan sopimukseen myös opettajankoulutuksen ja ohjatun harjoittelun näkökulmasta, koska erityisopetuksen koulutusvastuu on nykyisellään laajentunut koskemaan kaikkia opettajankoulutusta antavia yliopistoja. Tämän vuoksi, vaikka luonnoksessa nostetaan esille harjoittelukoulujen oppilasmäärän vähäisyys kunnallisen opetuksenjärjestäjän rinnalla prosentteina, vaikutus opettajankoulutuksen läpäisevien tulevaisuuden opettajien kautta on erittäin merkittävä. "Ei-kunnallisena opetuksen järjestäjänä toimii 5 valtion koulua ja 8 harjoittelukoulua ylläpitävää yliopistoa, joiden opetuksessa on yhteensä noin 8 200 esi- ja perusopetuksen oppilasta eli noin 1,5 % kaikista". Oppilasmäärän vähyys ei saisi olla peruste oppilaiden eriarvoiselle asemalle suhteessa tuen saamiseen.

Perusopetuslain 17§ 5 momentin mukaan, jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä 1 momentissa tarkoitettua tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta. Jyväskylän yliopisto lausuu edellä liittyvän vaikutusarvioista seuraavaa: kahden eri opetuksenjärjestäjän välillä tietoturvaluonnoksena näkökulmat eivät tällä hetkellä salli tiedon siirtoa ennen oppilaaksiottoa toisen opetuksenjärjestäjän piiriin. Pyydämme myös selvennystä, voiko kunnallinen opetuksenjärjestäjä tehdä hallintopäätöstä yliopiston harjoittelukoulun oppilaasta ja mikä on oikaisuvaatimusmenettely, jos näin toimitaan. Kolmiportaisen tuen aikana kaupungeissa on toisinaan pidättäydytty tekemästä erityisen tuen päätöksiä tai ei ole osoitettu oppilaspaikkaa, jolloin harjoittelukoulun oppilaan oikeus oikea-aikaiseen tukeen ei ole toteutunut. Mikäli ei-kunnallinen opetuksenjärjestäjä ei voi tehdä päätöstä erityisestä tuesta, tarvitaan vahvaa lainsäädännöllistä tukea, miten turvataan erityisen tuen päätösprosessi ja toteutuuko yhdenvertaisuus, mikäli yksityisillä kouluilla on tämä mahdollisuus.

Mikäli ehdotus Pol 17 § 5 momentin muutoksesta toteutuu seuraavasti: "jos valtion koulu tai yliopiston harjoittelukoulu ei järjestä erityistä tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta. Päätöksen tekemisen ohella momentti tarkoittaa sitä, että mainituilla opetuksen järjestäjillä ei myöskään ole lakisääteistä erityisen tuen järjestämisen velvoitetta", tulee varmistaa toimintaketju vahvalla ohjauksella, jossa varmistetaan toimintatapa ristiriitatilanteissa, koska lakiehdotuksessa on tunnistettavissa mahdollisuus epätasa-arvoisen tilanteen syntymiseen.

Luonnostekstin kohdassa "Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys" on tunnistettu, että lapset olisivat eri asemassa lakisääteisen erityisen tuen järjestämisvelvoitteen osalta sen mukaan, minkä opetuksen järjestäjän opetuksessa he ovat ja nostettu esille jälleen harhaanjohtava näkemys, että "erityistä tukea tosiasiaassa järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä".

Jyväskylän yliopisto korostaa uudelleen sitä, että kuvaus on ristiriidassa todellisuuden kanssa, mutta haluaa korostaa ratkaisuehdotuksena, että tämä on sopimus pohjaisesti ratkaistavissa, mikäli sijaintikunta ja yliopisto veloitetaan yhteistyöhön aiemmin kuvatulla tavalla, jolloin turvataan harjoittelukoulun oppilaiden yhdenvertainen kohtelu sekä tuetaan suomalaisen koulutusjärjestelmän yhtä peruspilaria: laadukasta ja osaavaa opettajankoulutusta osana

jokaisen lapsen tasa-arvoista tulevaisuutta oikea-aikaisen tuen avulla niin kunnallisessa kuin ei-kunnallisessa perusopetusta antavassa koulussa.

Lapin yliopisto

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

Hallituksen esitysluonnoksessa laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n muuttamisesta kuvataan, että "Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa kotikuntakorvauksien tasoa kunnallisten ja yksityisten opetuksen järjestäjien kesken ja vastaamaan niiden velvoitteita. Esityksen tavoitteena on parantaa erityisopettajan ja erityisluokanopettajan antaman opetuksen saatavuutta myös yksityisissä kouluissa."

Luonnostekstissä lausutaan, että "Tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä." Toisaalta luonnostekstissä todetaan, että nykyinen lainsäädäntö (Pol 17§) ei velvoita ei-kunnallisia opetuksen järjestäjiä antamaan perusopetuslain 17 §:n mukaista erityistä tukea. Samoin mainitun pykälän 5 momentin mukaan, jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä 1 momentissa tarkoitettua tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta.

Lapin yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa ajatellaan, että lakia olisi tärkeää täsmentää ja selkeyttää oppilaiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Asialla jatkossa merkitystä, kuinka harjoittelua järjestetään.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Nykyinen lainsäädäntö (Pol 17§) ei velvoita ei-kunnallisia opetuksen järjestäjiä antamaan perusopetuslain 17 §:n mukaista erityistä tukea. Viime vuosina erityistä tukea on voitu järjestää joillakin yliopiston harjoittelukouluilla harjoittelukoulujen ja kunnallisen opetuksenjärjestäjän välisillä sopimuksilla. Kunnallisella opetuksenjärjestäjällä ei ole lain säätämää velvoitetta sopimuksen solmimiseen, kaikki kunnat eivät ole tähän halukkaita ja sopimusten sisällöissä voi olla suuria eroja.

Yliopistojen harjoittelukoulujen oppilaaksiotto voi poiketa huomattavasti yksityiskoulujen oppilaaksi otosta sekä myös toisistaan riippuen sijaintikunnan kanssa tehdystä sopimuksesta. Useissa harjoittelukouluissa oppilaaksiotto tapahtuu kaupungin osoittamalta alueelta (lähikoulu), jolloin perusopetusryhmät koostuvat hyvinkin heterogeenisestä oppimisen tuen tarpeesta koostuvasta oppilasjoukosta.

Lapin yliopiston kasvatustieteellinen tiedekunta pitää tärkeänä velvollisuutta kunnallisen opetuksen järjestäjän kanssa solmittavaan sopimukseen myös opettajankoulutuksen ja ohjatun harjoittelun näkökulmasta, koska erityisopetuksen koulutusvastuu on nykyisellään laajentunut koskemaan myös Lapin yliopistoa. Tämän johdosta, vaikka luonnoksessa nostetaan esille harjoittelukoulujen oppilasmäärän vähäisyys kunnallisen opetuksenjärjestäjän rinnalla prosentteina, vaikutus opettajankoulutuksen läpäisevien tulevaisuuden opettajien kautta on erittäin merkittävä.

Mikäli ehdotus Pol 17 § 5 momentin muutoksesta toteutuu seuraavasti: "jos valtion koulu tai yliopiston harjoittelukoulu ei järjestä erityistä tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta. Päätöksen tekemisen ohella momentti tarkoittaa sitä, että mainituilla opetuksen järjestäjillä ei myöskään ole lakisää teistä erityisen tuen järjestämisen velvoitetta", tulee varmistaa toimintaketju vahvalla ohjauksella, jossa varmistetaan toimintatapa ristiriitatilanteissa, koska lakiehdotuksessa on tunnistettavissa mahdollisuus epätasa-arvoisen tilanteen syntymiseen.

Luonnostekstin kohdassa "Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys" on tunnistettu, että lapset olisivat eri asemassa lakisääteisen erityisen tuen järjestämisvelvoitteen osalta sen mukaan, minkä opetuksen järjestäjän opetuksessa he ovat ja nostettu esille jälleen harhaanjohtava näkemys, että "erityistä tukea tosiasiaassa järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä".

Kasvatustieteellisessä tiedekunnassa nähdään, että mikäli sijaintikunta ja yliopisto velvoitetaan lainsäädännöllisten keinoin yhteistyöhön aiemmin kuvatulla tavalla, turvataan harjoittelukoulun oppilaiden yhdenvertainen kohtelu sekä tuetaan suomalaisen koulutusjärjestelmän yhtä peruspilaria: laadukasta ja osaavaa opettajankoulutusta osana jokaisen lapsen tasa-arvoista tulevaisuutta oikea-aikaisen tuen avulla niin kunnallisessa kuin ei-kunnallisessa perusopetusta antavassa koulussa.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

OAJ kannattaa esitettyjä muutoksia tarkennuksin

OAJ kannattaa esitettyä muutosta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n 5.momenttiin. Yksityiset koulutuksenjärjestäjät pääsääntöisesti järjestävät perusopetuslain mukaista oppimisen tukea jo nykytilassa. Varsinkin kuntien kanssa lähikouluna sopimussuhteessa toimivat yksityiset perusopetuksen järjestäjät toteuttavat tukea varsin kattavasti kunnallisen koulutuksen järjestäjän tavoin. Yksityisen koulutuksenjärjestäjän kotikuntakorvauksen nostaminen 100 prosenttiin on kannatettavaa.

Vastaavasti OAJ pitää oikeellisenä yksityisten koulutuksenjärjestäjien oppimisen tukea koskevien velvoitteiden yhtenäistämistä kunnallisen opetuksen järjestäjän kanssa perusopetuslain oppimisen tuen osalta PoL 17 § mukaisesti tai vireillä olevan uusien tuen säädösten mukaisesti.

Esityksen mukaan kotikuntakorvauksen korottaminen ei kuitenkaan koskisi yliopistojen harjoittelukouluja ja valtion kouluja. Perusteeksi rajaukselle mainitaan hallitusohjelman kirjaus koskien vain yksityisiä koulutuksenjärjestäjiä. OAJ pitää rajausta perusteettomana.

Yliopistojen harjoittelukoulut järjestävät nykytilassa PoL 17 § mukaista oppimisen tukea. Harjoittelukoulun kannalta on myös oleellista, että opettajankoulutuksen opetusharjoitteluja voidaan suorittaa yliopiston harjoittelukoulussa todellista koulutuksen kenttää vastaavissa olosuhteissa myös oppimisen tuen osalta. Erityisopettajakoulutuksen osalta on välttämätöntä,

että yliopistojen harjoittelukoulussa toteutetaan erityisopetusta kansallisten periaatteiden mukaisesti.

Yliopistojen harjoittelukouluissa ja valtion kouluissa opiskelevien oppilaiden määrän ollessa valtakunnallisesti varsin vähäinen, ei kotikuntakorvauksen nostaminen yhtenevästi 100 prosenttiin aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia.

OAJ edellyttää, että yliopistojen harjoittelukoulujen ja valtion koulujen kotikuntakorvaus korotetaan yksityisten koulutuksenjärjestäjien tavoin yhtenevästi 100 prosenttiin.

Vastaavasti 17 § (tai vireillä olevien perusopetuksen tuen säädösten osalta) osalta säädöksessä ei rajata valtion kouluja tai yliopistojen harjoittelukouluja tuen järjestämisvelvoitteen ulkopuolelle.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Esityksen toteutus on oikea-aikainen

Perusopetuksen oppimisen tukea uudistetaan samaan aikaan esitetyn kotikuntakorvausta ja rahoituslakia koskevan muutoksen kanssa. OAJ pitää esitettyä aikataulua uudistukselle oikeellisenä, sillä oppimisen tuen uudistuksista ja siihen liittyvistä opetussuunnitelmamuutoksista on joka tapauksessa viestittävä kaikille koulutuksenjärjestäjille korostuneesti. Näin ollen uusien velvoitteiden piiriin astuvat yksityiset koulutuksenjärjestäjät ovat luonnollisesti osa uudistuksen toimeenpanoa ja paikallisen opetussuunnitelman tarkentamista. Yksityisten koulutuksenjärjestäjien mahdollisesti tarvitsema toimeenpanon tuki on kiitettävästi huomioitu esityksen perusteluissa.

Vaikutusarviointeihin ei ole sisällytetty arviota voimassa olevan PoL 17 § mukaisen velvoitteen edellyttämästä erityisopettajatarpeesta yksityisten koulutuksenjärjestäjien oppilaitoksissa. Lisätarve erityisopettajien määrässä ei kuitenkaan ole merkittävä ja lisätarve koskettaa ennen kaikkea niitä oppilaitoksia, joissa ei ole annettu erityisen tuen mukaista erityisluokanopettajan antamaa kokoaikaista erityisopetusta.

Oulun kaupunki

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

Oulun kaupunki puoltaa lainmuutosta, jossa muu opetuksen järjestäjä saa yksityisten koulujen osalta 100 prosentin kotikuntakorvauksen.

Yksityisten koulujen vastuu lainmuutoksen myötä muuttuu opetuksesta kokonaisvaltaiseksi myös tuen osalta. Näin kunnan rooli vähenee yksityisen koulun oppilaiden tukemisessa ja tuen rahoituksessa. Muutos roolituksen vaihtumisessa vaatii selkeää viestintää ja konkreettista käytäntöjen tulkintaa, jotta muutos ei aiheuta merkittävää ajankäytön lisäystä kuntien ja yksityisten koulujen välisessä keskustelussa alkuvaiheessa. Perusopetuslain mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen asianmukaiseen järjestämiseen Ammatillisten edellytysten arvioinnissa huomiota kiinnitetään muun muassa opetushenkilöstön määrään ja opettajien pätevyyksiin sekä

opetussuunnitelmiin. Taloudellisten edellytysten arvioinnissa huomiota kiinnitetään hakijan taloudelliseen asemaan, opetustiloihin ja välineistöön sekä kykyyn huolehtia koulutuksen rahoituksesta pidemmällä aikavälillä. Tässä muutoksessa on hyvä arvioida, kuinka yksityisellä kouluilla on ammatilliset valmiudet tuen järjestämiseen suhteellisen nopealla aikataululla.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Tässä muutoksessa on hyvä arvioida, kuinka yksityisellä kouluilla on ammatilliset valmiudet tuen järjestämiseen suhteellisen nopealla aikataululla. Ammatillisten edellytysten arvioinnissa tulee huomiota kiinnittää muun muassa opetushenkilöstön määrään ja opettajien pätevyyksiin sekä opetussuunnitelmiin.

Rovaniemen kaupunki

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta lausuntoyhteenvetoon on poimittu lausunnonantajan lausunnosta sivun 1 kohta "Lausunto lakiluonnoksesta".

Rovaniemen kaupunki toteaa lakiluonnoksen olevan lasten kannalta positiivinen ja kannatettava, jos kunnille aiheutuva valtionosuusvähennys korvataan. Muutos takaa jatkossa yksityisissä kouluissa opiskeleville lapsille saman erityisen tuen kuin kaupungin kouluissa ilman erillisiä kaupungin päätöksiä. Rovaniemen kaupungin kotikuntakorvausmenoja muutos lisää noin 86 000 euroa vuosittain, joka kompensoituu valtionosuusjärjestelmän kautta. Lakimuutos ja kotikuntakorvauksen nousu pienentää kaupungin erikseen yksityisille kouluille maksamaa tasauskorvausta, jolla on turvattu alueen lapsien tasavertaiset perusopetuksen resurssit riippumatta järjestäjätahosta.

Lakimuutoksella olisi euromääräisesti suurempi vaikutus, jos se koskisi harjoittelukouluja. Muutos lisäisi tällöin Rovaniemen kaupungin kotikuntakorvausmenoja noin 280 000 euroa. Lapin yliopistolle on edellisinä vuosina maksettu vuosittain noin 42 000 euroa erityisopetuksen järjestämisestä harjoittelukoululla. Ryhmä on ollut alueellinen perusopetuksen erityisopetuksen ryhmä.

Esitys lakimuutoksesta on selkeä eikä Rovaniemen kaupungilla ole lisättä vaikutusarvioihin.

Sivistysala ry

- Ehdotettava kotikuntakorvauksen porrastuksesta luopuminen yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta on pitkään odotettu uudistus, joka toteutuessaan vahvistaa sekä perusopetuksen järjestämisen ylläpitäjäneutraaliteettia että oppilaiden yhdenvertaista kohtelua.
- Aikataulullisesti yhdistäminen esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistamiseen on mielekästä, jotta kokonaisuus on johdonmukainen sekä järjestäjien että oppilaiden ja huoltajien näkökulmasta. Sivista pitää tehtyä rajausta velvoitteiden yhtenäistämiseen tarkoituksenmukaisena lapsen etu huomioiden. Oppimisen tuen uudistamisessa on huomioitava, ettei velvoitteet laajene ns. erityiseen vaativaan tukeen liittyvin tukitoimiin.

- Lainsäädäntöön esitettävät muutokset ovat selkeitä. Perustelutekstejä Sivista ehdottaa täsmennettäväksi seuraavien osalta:
 - 1.1 ja 2.4. Yksityisten järjestäjien rahoitustason kehittyminen
 - 2.4 Toteutuneiden kustannusten vertailu
- Sivista ei pidä mielekkäänä esitettyä rajausta, jonka myötä harjoittelukoulut sekä valtion koulut jäävät edelleen alennetun kotikuntakorvauksen piiriin. Sivista ehdottaa harkittavaksi oppimisen tuen kokonaisuudistuksen rajaamista siten, että siihen varattua resurssia olisi mahdollista kohdentaa kotikuntakorvauksen nostoon myös muiden ei-kunnallisten perusopetuksen järjestäjien osalta. Vaihtoehtoisesti harjoittelukoulujen sijaintikunnille voitaisiin säätää yhteistyövelvoite.
 - Sivista katsoo, että opetusharjoittelun monipuolisuuden varmistamiseksi ratkaisun on joka tapauksessa lähdeittävä siitä, että harjoittelukouluilla on tosiasiallinen mahdollisuus tehdä tuen päätöksiä ja saada resurssi tuen toteutukseen.
- Sivista ehdottaa, että opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää selvityksen harjoittelukoulujen rahoituksellisesta asemasta sekä tarkastelee uudelleen tulkintaansa avustusten hakukelpoisuudesta.
- Vaikutusarviointien osalta Sivista katsoo seuraavien vaativan vielä tarkennusta:
 - 4.2.2 Koulumaksujen perimisen mahdollisuus
 - 4.2.3 Harkinnanvaraisen avustuksen aiempi myöntö, aikuisten perusopetuksen järjestäjien asema, oppimisen tuen uudistuksen vaikutusarvioinnit

Skolgarantiföreningen r.f.

Skolgarantiföreningen r.f./ Svenska Privatskolan i Uleåborg tackar för möjligheten att uttala sig om ändringen av lagen om statsandelar för kommunal basservice inkl. finansieringen av den grundläggande utbildningen för oss privata utbildningsanordnare.

Skolgarantiföreningen r.f. stödjer lagändringen där hemkommunsersättningarna för privata utbildningsanordnare avses höjas till 100%.

Skolgarantiföreningen r.f. / Svenska Privatskolan i Uleåborg verkar på en så kallad språkö. Språkö-termen hänvisar till orter som är enspråkigt finska, men där det bor en betydande svenskspråkig minoritet. I dagsläget finns det enbart fyra privata svenskspråkiga språköskolor i vårt land. I alla dessa finns verksamhet från småbarnspedagogik till gymnasiet. Att verka på en språkö innebär bla. att vi möjliggör svenskspråkig service utöver det lagen förutsätter av oss, eftersom samhällets andra institutioner inte alltid kan erbjuda dessa tjänster på svenska. Att verka på en språkö innebär också att vi har ett viktigt regionalt uppdrag samt att vi arbetar dagligen för att lyfta fram landets tvåspråkighet som en rikedom, en möjlighet.

Enligt förslaget skulle reformen innebära att privata utbildningsanordnare får en skyldighet att fatta beslut om särskilt stöd enligt 17 §. Förslaget strävar också efter att förbättra tillgången av speciallärar- och specialklasslärartjänsterna i dessa skolor. Här vill vi föra fram att Skolgarantiföreningen r.f./ Svenska Privatskolan i Uleåborg under senaste åren kraftigt behövt utvidga nämnda speciallärar- och specialklasslärartjänster för att trygga elevernas rättigheter inom stöd på svenska. Effekterna av förslaget kan ännu inte detta skede bedömas exakt på grund av den pågående reformen av stödet för lärande. Vi konstaterar att den proposition som ges till riksdagen om reformen av stödet för lärande måste säkerställa tillräcklig hänsyn till båda nationalspråken även på språköar.

Vidare för vi fram, att som språklig minoritet räcker inte befolkningsunderlaget till att trygga tillräcklig finansiering på basen hemkommunsersättningarna enligt nuvarande modell. Av denna anledning har Skolgarantiföreningen r.f./Svenska Privatskolan i Uleåborg årligen anhållit och även erhållit understöd enligt prövning. Nämnda understöd grundar sig på 44 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. I förslaget avses detta nu ändras men det preciseras inte på vilket sätt.

Skolgarantiföreningen r.f./ Svenska Privatskolan i Uleåborg anser det mycket viktigt att det även i fortsättningen finns möjlighet att ansöka och erhålla understöd enligt prövning. Det är viktigt att möjliggöra detta tex. för privata utbildningsanordnare på språköar, situationer där elevantalet snabbt ökar eller då verksamheten startar. Vidare för vi fram att det vore viktigt att ett ev. understöd är förutsägbart och att tidsfristerna för behandling i mån av möjlighet beaktar skol- och kalenderår.

Steinerkasvatuksen liitto ry

Steinerkasvatuksen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua esitettyyn lakimuutokseen. Steinerkasvatuksen liitto edustaa 22 yksityistä esi- ja/tai perusopetuksen opetuksenjärjestäjää, joilla kaikilla on erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva opetuksenjärjestämislupa.

Tukipalveluiden (nyk. erityinen tuki) järjestämisvelvollisuus jää esityksessä epäselväksi. Miten velvollisuudet linkittyvät mahdolliseen tulevaan tuen uudistukseen?

Esityksen mukaan yksityisille kouluille tulisi velvollisuus tehdä erityisen tuen päätöksiä ja antaa tukea sen mukaisesti. Koska oppimisen tukea ollaan parhaillaan uudistamassa, jatkossa velvoite koskisi uusia oppilaskohtaisia tukitoimia. Oppilaskohtaisista tukitoimista tehtäisiin näin ollen hallintopäätös. Tämä yksinkertaistaa ja nopeuttaa prosesseja oppijan näkökulmasta.

Aikataulullisesti esityksen yhdistäminen esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistamiseen on mielekästä, jotta kokonaisuus on johdonmukainen sekä järjestäjien että oppilaiden ja huoltajien näkökulmasta, mutta on vaikea ottaa asiaan kantaa, kun kaikkea tietoa tuen muutoksista ei ole saatavilla.

Steinerkasvatuksen liitto toteaa, että hallituksen esitysluonnos on tärkeä askel kohti ylläpitäjäneutraalia koulutusjärjestelmää ja se tulee parantamaan oppilaiden yhdenvertaisuutta. Oppilaiden ei pidä joutua keskenään eriarvoiseen asemaan sen perusteella, mikä on heidän käymänsä koulun opetuksenjärjestäjän ylläpitomuoto.

Yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen nostaminen 100 prosenttiin poistaa säännöllisen harkinnanvaraisen avustuksen tarpeen ja täten helpottaa yksityisen opetuksenjärjestäjän hallinnollista taakkaa sekä mahdollistaa pitkäjänteisemmän ja suunnitelmallisemman toiminnan ja selkeyttää sekä yhdenmukaistaa järjestelmää. Harkinnanvaraista avustusta on tähän asti myönnetty usein merkittävässä oppilasmäärämuutostilanteissa ja toiminnan käynnistyessä. Vastaavan, muutostilanteita tasoittavan rahoituksen jatkuminen on toivottavaa meidän näkökulmastamme.

Esityksen vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida täsmällisesti käynnissä olevan oppimisen tuen uudistuksen vuoksi. Toteamme, että eduskunnalle annettavaan esitykseen oppimisen tuen uudistuksesta on täydennettävä vaikutusarvio yksityisten esi- ja perusopetuksen järjestäjien osalta ja varmistettava, että tuen uudistuksessa huomioidaan riittävällä tavalla erilaisten opetuksen järjestäjien toimintaympäristö.

Suomen Kuntaliitto ry

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annettua lakia siten, että kotikuntakorvaus nostettaisiin yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta 100 prosenttiin. Sen lisäksi perusopetuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yksityisillä perusopetuksen järjestäjillä olisi lakisääteinen velvollisuus järjestää perusopetuslain mukaista erityistä tukea. Myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi ns. yksityisten perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisen avustuksen osalta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2025.

Kuntaliitto toteaa, että kunnilla on lakisääteinen velvollisuus järjestää alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä pääsääntöisesti oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Kuntien vastuulla on ylläpitää lähikouluverkkoa ja huolehtia perusopetuksen saavutettavuudesta. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että näitä lähtökohtia ei esityksellä muuteta. Tähän liittyy myös kotikuntakorvauksen porrastaminen.

Osa yksityisistä perusopetuksen järjestäjistä täydentää kuntien ylläpitämää kouluverkkoa ja toimii ns. sopimuskouluina. Osa sen sijaan ottavat oppilaaksi valinnan kautta. Käytännössä myös yliopistolain mukaiset yliopistojen ylläpitämät harjoittelukoulut järjestävät tietyn maantieteellisen alueen osalta perusopetusta sekä vastaavat opettajakoulutukseen kuuluvasta harjoittelusta. Kunnat ovat pitäneet tärkeänä, että opettajakoulutuksessa harjoitellaan heterogeenisten oppilasryhmien kanssa, jotta saadaan hyvät valmiudet toimia erilaisissa kouluissa työelämään siirryttäessä. Tällä hetkellä nämä ei-kunnalliset perusopetuksen järjestäjät saavat saman 94 prosentin kotikuntakorvauksen kuin sellaiset ei-kunnalliset perusopetuksen järjestäjät, joiden oppilaaksiotto pääosin tapahtuu hakumenettelyyn perustuvan valinnan kautta. Kunnat eivät saa osoittaa lasta ilman huoltajan suostumusta sellaiseen opetukseen, jossa perusopetuslain nojalla peritään oppilaalta maksuja, eikä opetukseen, jossa opetuksen järjestämisluvan perusteella noudatetaan erityistä maailmankatsomuksellista tai kasvatusopillista järjestelmää.

Esitysluonnoksessa todetaan ehdotuksen toteuttavan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmakirjausta, jonka mukaan yksityisten perusopetuksen järjestäjien kotikuntakorvaus nostetaan 100 prosenttiin ja yhdenmukaistetaan järjestäjien velvollisuudet. Esitysluonnoksen mukaan perusopetuslain 8 §:n mukainen valtion koulu ja yliopistolain 88 §:n mukainen harjoittelukoulu saa 94 prosenttia kotikuntakorvauksesta. Esitysluonnoksen mukaan, jos perusopetuslain 8 §:n mukainen valtion koulu ja yliopistolain 88 §:n mukainen harjoittelukoulu ei järjestä perusopetuslain 17.1 §:n mukaista tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta. Kuntaliitto toteaa, että esityksellä ei yhdenmukaisteta kaikkien ei-kunnallisten perusopetuksen järjestäjien velvollisuuksia eikä rahoituksen tasoa.

Kuntaliitto pitää esitykseen sisältyviä säädösmuutoksia ja niiden aikataulua ongelmallisena. Kuntaliitto muistuttaa, että samaan aikaan on valmisteilla peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän uudistus sekä esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen ns. kokonaisuudistus. Tuen uudistusta koskevassa lakiesityksessä perusopetuslakiin esitetään laajoja muutoksia ja muun muassa perusopetuslain erityistä tukea koskeva 17 § ehdotetaan kumottavaksi. Näissä olosuhteissa lausunnon antaminen ja erillisinä hallituksen esityksinä annettavien uudistusten kokonaisvaikutusten arviointi vaikeutuu.

Esitys yksityisten perusopetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen prosenttiosuuden korotuksesta 94 prosentista 100 prosenttiin aiheuttaa kunnille kustannuksia. Tähän ei vaikuta se, onko kunnassa yksityisiä opetuksen järjestäjiä. Käytännössä yksityiset opetuksen järjestäjät ovat keskittyneet muutamaa kuntaan, josta noin puolet toimii Uudellamaalla ja n. kolmannes Helsingissä. Esityksen mukaan menojen kasvu korvataan kunnille peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmä ei ole kuntien kannalta optimaalinen rahoitusjärjestelmä tukemaan yksityisten koulujen rahoittamista. Kuntaliitto pitää ongelmallisena, että käytännössä laskennallisten kustannusten suhteessa toteutettu korvaus ei kohdennu niille kunnille, joille kustannuksia muodostuu.

Esitysluonnoksen mukaan perusopetuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yksityisillä perusopetuksen järjestäjillä olisi jatkossa lakisääteinen velvollisuus järjestää perusopetuslain mukaista erityistä tukea. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että perusopetuksen järjestäjän, joka on lapsen tai nuoren oppilaakseen ottanut, tulee tuen tarpeen ilmetessä järjestää hänelle tuki kaikilta osin perusopetuslain mukaisesti. Menettely, jossa oppilas siirretään kunnallisen opetuksen järjestäjän kouluun tuen järjestämiseksi ei ole oppilaan edun mukaista ja aiheuttaa kunnalle ennakoimatonta tuen resurssointia. Kuntaliitto pitää perusteltuna, että perusopetuslain mukaisen oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestäminen laajennetaan koskemaan yksityisiä perusopetuksen järjestäjiä. Vastaava lakisääteinen velvoite tulisi olla myös valtion ja yliopistojen ylläpitämällä kouluilla. Vain tällä tavoin oppilaiden yhdenvertaisuus tuen saannin osalta voi toteutua.

Lopuksi Kuntaliitto toteaa, että mikäli asiassa edetään esitysluonnoksen mukaisesti, tulee esityksestä aiheutuvat kustannukset korvataan kunnille täysimääräisesti.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulu kiittää mahdollisuudesta lausua kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmakirjausta, jonka mukaan yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvaus nostetaan 100 prosenttiin ja yhdenmukaistetaan järjestäjien velvollisuudet. Nykyinen säännös yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen alemmasta määrästä on perustunut siihen, että lainsäädännön mukaan kunnilla on laajempi opetuksen järjestämisvelvollisuus ja siihen liittyvät tehtävät kuin yksityisellä opetuksen järjestäjällä.

Tampereen yliopiston normaalikoulu näkee, että lausunnolla olevaa lakia olisi tärkeää täsmentää ja selkeyttää oppilaiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista sekä opettajankoulutustehtävän nojalla. Tampereen yliopiston normaalikoulu kuten valtaosin muutkin harjoittelukoulut, toimivat osana kunnallisen opetuksen järjestäjän oppilaaksiottoalueita ja koulupolkuja lähikouluperiaatteella. Lisäksi tulee huomioida, että harjoittelukouluilla on valtakunnallinen opettajankoulutuksen vastuutehtävä, mikä erottaa harjoittelukoulut muista yksityisistä opetuksen järjestäjistä. Harjoittelukoulujen opettajankoulutustehtävää ajatellen tulee täsmennyksin varmistaa, että rahoituksen ja velvoitteiden ohjaava vaikutus on edistämässä – ei hankaloittamassa – opetusharjoittelijoiden mahdollisuutta saada opinnoissaan riittävästi ohjausta tuen tarpeisten oppilaiden kanssa toimimiseen.

Tampereen yliopiston normaalikoulu näkee, että esityksestä jää epäselväksi mihin harjoittelukoulujen raja 100 prosenttiin nostettavan kotikuntakorvauksen ulkopuolelle opettajankoulutusta tuottavina yksikköinä perustuu. Esitys ei Tampereen yliopiston normaalikoulun näkemyksen mukaan tällaisenaan täytä tavoitteitaan yhdenmukaistaa kotikuntakorvauksien tasoa kunnallisten ja yksityisten opetuksen järjestäjien kesken tai parantaa erityisopettajan ja erityisluokanopettajan antaman opetuksen saatavuutta myös yksityisissä kouluissa.

Tampereen yliopiston normaalikoulu pitää tärkeänä avata luonnoksessa useammassa kohdassa esitettyä lausetta ”Tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten eron ei arvioida olevan käytännössä suuri.” Nykyinen lainsäädäntö (Pol 17§) ei velvoita ei-kunnallisia opetuksen järjestäjiä antamaan perusopetuslain 17 §:n mukaista erityistä tukea. Viime vuosina erityistä tukea on voitu järjestää joillakin harjoittelukouluilla harjoittelukoulujen ja kunnallisen opetuksenjärjestäjän välisillä sopimuksilla. On huomioitava, että kunnallisella opetuksenjärjestäjällä ei kuitenkaan ole lain säätämää velvoitetta sopimuksen solmimiseen, kaikki kunnat eivät ole tähän halukkaita ja sopimusten sisällöissä voi olla suuria eroja.

Tampereen yliopiston normaalikoulu haluaa tuoda esille sen, että yliopistojen harjoittelukoulujen oppilaaksiottokäytäntö voi poiketa huomattavasti yksityiskoulujen oppilaaksi otosta ja vaihdella myös sijaintikunnan kanssa tehdyn sopimuksen mukaan. Useissa harjoittelukouluissa oppilaaksiotto tapahtuu kaupungin osoittamalta alueelta (lähikoulu), jolloin perusopetusryhmät koostuvat hyvinkin heterogeenisestä oppimisen tuen tarpeesta koostuvasta oppilasjoukosta. Nykyisen kotikuntakorvauksen (94 %) osalta harjoittelukoulun rahoitus ja vähäisemmät velvoitteet erityisen tuen järjestämiseen eivät kannusta tai ohjaa toimimaan erityisen tuen järjestelyissä osana kunnan tai kaupungin kouluverkon tuen järjestelyitä. 100 %

kotikuntakorvaus yhtenäistäisi rahoitusta ja velvoitteita ja mahdollistaisi lähikouluna toimivan harjoittelukoulun toimimisen osana kunnan tai kaupungin verkostoa erityisen tuen järjestelyissä. Tampereen yliopiston normaalikoulu järjestää nykyisellään erityistä tukea oppilailleen ja tekee vaativammissa esim. pienluokkapaikkaa tarvitsevien oppilaiden osalta yhteistyötä Tampereen kaupungin kanssa.

Yliopiston harjoittelukouluna Tampereen yliopiston normaalikoulu esittää lakiin kirjattavaksi yhteistyövelvoitteen sijaintikunnan/kunnallisen opetuksenjärjestäjän kanssa. Tällöin harjoittelukoulu voisi sopia kunnan/kaupungin kanssa sopimusteitse erityisen tuen antamisen profiilista, esim. pienluokkaopetuksen järjestämisestä. Vaade siitä, että harjoittelukoulu järjestäisi omille oppilailleen erityisen tuen kaikin tavoin täysin itsenäisesti ilman sijaintikunnan/kaupungin opetustoimen kanssa tehtävää yhteistyötä, ei harjoittelukoulun koon/oppilasmäärän vuoksi olisi kohtuullista eikä käytännössä toimiva ratkaisu.

Tampereen yliopiston normaalikoulu pitää tärkeänä kotikuntakorvauksen yhtenäistämistä sekä velvollisuutta kunnallisen opetuksen järjestäjän kanssa solmittavaan sopimukseen myös opettajankoulutuksen ja ohjatun harjoittelun näkökulmasta, koska myös erityisopetuksen koulutusvastuu on nykyisellään laajentunut koskemaan kaikkia opettajankoulutusta antavia yliopistoja, viimeisimpänä Tampereen yliopistoa. Harjoittelukoulujen oppilasmäärän vähyys valtakunnallisessa mittakaavassa ei saisi myöskään olla perusteena oppilaiden eriarvoiselle asemalle suhteessa tuen saamiseen. Voidaan myös kysyä, kuinka merkittävä kustannusvaikutus harjoittelukoulujen mainitulla valtakunnantason verrattain vähäisellä oppilasmäärällä olisi kotikuntakorvauksen noustessa harjoittelukoulujen osaltakin 100 %.

Tampereen yliopiston normaalikoulun näkemyksen mukaan kotikuntakorvaus tulisi harjoittelukoulujenkin osalta nostaa yhtenevästi muiden yksityisten opetuksen järjestäjien kanssa 100 %. Lisäksi tulisi kirjata velvoite sijaintikunnan ja harjoittelukoulun yhteistyöstä erityisen tuen järjestelyissä aiemmin kuvatulla tavalla. Näin voidaan turvata harjoittelukoulun oppilaiden yhdenvertainen kohtelu sekä tuetaan suomalaisen koulutusjärjestelmän yhtä perusperiaatetta: laadukasta ja osaavaa opettajankoulutusta osana jokaisen lapsen tasa-arvoista tulevaisuutta oikea-aikaisen tuen avulla niin kunnallisessa kuin ei-kunnallisessa perusopetusta antavassa koulussa.

Vaasan kaupunki

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

Delvis, men är lagstridiga.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

När det gäller finansieringen, anser jag som företrädare av grundläggande utbildning att finansieringen skall vara samma för alla utbildningsanordnare.

För jämlikhetens skull bör alla elever oberoende av i vilken utbildningsanordnarens skola de går ha samma rättigheter till subjektivt stöd enligt lagen om grundläggande utbildning.

Om en övningsskola har ett eget elevupptagningsområde, behöver alla elever kunna antas till skolan oberoende av stödbehov. Då kommer man ifrån att uppgöra skilda avtal med övningsskolorna om deras möjligheter att ordna undervisning för elever i behov av stöd.

Valtiovarainministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Valtiovarainministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua edellä mainittuun kokonaisuuteen ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n 5 momentin mukaista säännöstä, jonka mukaan muu opetuksen järjestäjä kuin kunta saa 94 prosenttia 1–4 momentissa tarkoitetuista kotikuntakorvauksista. Tarkoitus on, että kotikuntakorvauksen prosenttiosuus nostetaan yksityisten koulujen osalta 100 prosenttiin. Valtion koulut ja yliopistojen harjoittelukoulut saisivat edelleen 94 prosentin kotikuntakorvauksen. Samalla säädettäisiin myös siitä, että yksityisille perusopetuksen järjestäjille tulisi velvollisuus järjestää perusopetuslain 17 § mukaista opetuksen erityistä tukea.

Esityksen perusteluissa on todettu, että oppilaat ovat tällä hetkellä eri asemassa erityisen tuen toteutuksen suhteen riippuen siitä käyvätkö he kunnallista vai muun tahon koulua. Esityksessä on perusteltu yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen korotusta sillä, että yksityisille perusopetuksen järjestäjille tulisi velvollisuus järjestää perusopetuslain 17 § mukaista opetuksen erityistä tukea. Esityksessä ei kuitenkaan muutettaisi nykytilaa siltä osin, että valtion ja yliopistojen harjoittelukouluilla ei edelleenkään olisi velvollisuutta järjestää perusopetuslain 17 § mukaista opetuksen erityistä tukea. Valtion ja yliopistojen harjoittelukoulujen oppilaat jäisivät näin ollen edelleen eri asemaan suhteessa kunnallisen tai yksityisen opetuksen järjestäjien kouluissa käyviin oppilaisiin, minkä takia esityksen tavoitteet ja niiden toteutuminen jäävät tältä osin epäselviksi.

Vaikka yksityisille perusopetuksen järjestäjille säädetään velvollisuus järjestää perusopetuslain 17 § mukaista opetuksen erityistä tukea, eivät velvollisuudet kuitenkaan edelleenkään vastaa kunnan velvollisuuksia järjestää perusopetusta. Esityksessä todetulla tavalla nimenomaan kunta on perus-opetuslain 4 §:n mukaan velvollinen järjestämään kaikille sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä esiopetusta ilman määrällisiä rajoituksia. Eikunnallisten opetuksen järjestäjien koulupaikkoja puolestaan rajaavat järjestämisluvassa määrätyt oppilasmäärät ja lisäksi opetuksen järjestäjillä on mahdollisuus käyttää ns. soveltuvuuskokeita oppilasvalinnassaan. Näin ollen yksityisillä opetuksen järjestäjillä on kunnallisia järjestäjiä laajemmat mahdollisuudet vaikuttaa erityisen tuen tarpeeseen ja siitä aiheutuviin kustannuksiin. Esitystä voidaan pitää tältä osin ongelmallisena.

Yksityisen opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen nosto 100 prosenttiin kasvattaa kuntien kotikuntakorvausmenoja. Valtio korvaa opetuksen järjestäjille kotikunnattomien oppilaiden kotikuntakorvauksen. Lisäksi valtio rahoittaa yksityisten perusopetuksen järjestäjien ja yliopistojen kotikuntakorvauksessa huomioon otettavan arvonlisäveron. Valtio korvaa kunnille muutoksesta aiheutuvan kustannuksen. Muutos lisää HE-luonnoksen mukaan valtion menoja 10,877 milj. euroa. Muutos tulisi voimaan 1.8.2025 alkaen, jolloin vuoden 2025 kustannukset

olisivat 4,532 milj. euroa. Vuoden 2025 talousarvioesitykseen sisältyy menolisäystä vastaava siirto OKM:n momentilta kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen, mutta arvio on hieman tarkentunut HE-luonnoksessa esitetyistä arvioista.

Vuodesta 2026 lähtien määrärahatarve kasvaa. Tätä ei ole otettu huomioon julkisen talouden suunnitelmassa, koska toimenpiteelle ei varattu määrärahaa hallitusohjelmassa eikä vaalikauden kehyksessä. Valtiovarainministeriö toteaa, että tarvittava rahoituksen lisäys tulee järjestää kehyksen puitteissa uudelleenkohdennuksin OKM:n hallinnonalan sisällä.

Kuntalain (410/2015) 11-13 §:ssä säädetään valtion ja kuntien neuvottelumenettelyistä. Valtion ja kuntien neuvottelumenettelyyn kuuluu kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevien asioiden käsittely valtiovarainministeriön yhteydessä toimivassa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Koska esityksessä ehdotetuilla säännösmuutoksilla on vaikutusta kuntien toimintaan ja talouteen, esitys tulee käsitellä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Valtiovarainministeriö hallinnoi kotikuntakorvauksen laskentaa ja maksatusta. Valtiovarainministeriö toteaa, että esityksessä todetulla tavalla muutoksen toimeenpano ja voimaantulo kesken vuoden 2025 aiheuttavat ministeriössä vähäisiä muutos- ja lisätoimia. Tähän tai uudistuksen tekniseen toteutukseen muuten valtiovarainministeriöllä ei ole huomautettavaa.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että nyt lausunnolla olevan esitysluonnoksen lisäksi vireillä myös muita muutoksia perusopetuslakiin ja oppimisen tuen järjestelmiin. Myös nämä muutokset ja niiden vaikutukset tulisi voida ottaa huomioon kokonaisuutena.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto

Esityksen mukaan yksityisille perusopetuksen järjestäjille tulisi velvollisuus järjestää perusopetuslain 17 § mukaista opetuksen erityistä tukea. Uusi velvollisuus huomioitaisiin muuttamalla valtionosuuksien jakoa niin, että yksityisen perusopetuksen järjestäjien rahoitus kasvaisi. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää esitettyä muutosta perusteltuna.

Oppilaat ovat tällä hetkellä eri asemassa erityisen tuen toteutuksen suhteen riippuen siitä käyvätkö he kunnallista vai muun tahon koulua. Lakimuutoksella yhtenäistetään erityisen tuen toteuttamiseen liittyviä velvollisuuksia ja siten tuetaan yhdenvertaisuuden toteutumista.

Yksityiset perusopetuksen järjestäjät tarjoavat erilaisia maailmankatsomuksellisia ja pedagogisia vaihtoehtoja perusopetukseen. Nykytilassa nämä vaihtoehdot ovat olleet heikommin erityistä tukea tarvitsevien lasten saatavilla. Ehdotettu muutos edistää lasten yhdenvertaisuuden toteutumista.

Esityksen käsittelyssä on huomioitava, että perusopetuslakia ollaan muuttamassa oppilaan tuen osalta. Nyt lausunnolla olevan esitysluonnoksen käsittelyssä on huomioitava myös muut vireillä olevat muutokset perusopetuslakiin. Ensisijaisesti muutokset tulisi toteuttaa yhdellä hallituksen esityksellä, jotta muutosten yhteisvaikutusten arviointi olisi mahdollista.

Muutoksen onnistunut ja yhdenvertaisuutta edistävä toteutus vaatii lainsäädännön muutoksen lisäksi ohjeistusta, koulutuksia, seurantaa ja valvontaa.

Yksityiskoulujen Liitto ry

- Yksityiskoulun Liiton mielestä nyt ehdotettu kotikuntakorvauksen porrastuksesta luopuminen yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta on erittäin kannatettava esitys. Toteutuessaan tämä uudistus poistaa oppilaiden epätasa-arvoisen kohtelun ja vahvistaa opetuksen järjestämisen ylläpitäneutraalia periaatetta. Uudistuksen yhdistäminen oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistamiseen on sekä aikataulullisesti että sisällöllisesti järkevää. Ehdotuksen mukaan uudistuksen myötä yksityisille perusopetuksen järjestäjille tulisi velvoite tehdä perusopetuslain 17 § mukaisia erityisen tuen päätöksiä. Muilta osin velvoitteita ei laajennettaisi. Yksityiskoulujen Liitto katsoo, että tehty rajausta velvoitteiden yhtenäistämisen osalta on tarkoituksenmukainen ja perusteltu.

- Vaikutusarviot on tehty kattavasti ja hyvin. Niihin Yksityiskoulujen Liitolla on vain muutamia huomioita. Lapsivaikutusten osalta esityksessä todetaan, että kotikuntakorvauksen nosto voi vähentää tarvetta erikseen perittäviin koulumaksuihin. On tärkeä muistaa, että koulumaksujen kerääminen koskee vain muutamaa yksityistä opetuksen järjestäjää eikä ole näin ollen yleistettävissä esityksen vaikutukseksi. Vaikutusarvioissa epäselvimmäksi jää harkinnanvaraisen avustuksen uudistamisen vaikutukset, jolla arvioidaan olevan 2 miljoonan euron säästövaikutus. Tältä osin olisi tarpeellista avata esitettyä tarkemmin, millä kriteereillä avustusta on aiemmin myönnetty ja missä määrin kyse on ollut vuosittaisesta rahoituksen täydentämisestä.

- Yksityiskoulujen Liitto haluaa nostaa esille kaksi arvonlisäverotukseen liittyvää epäkohtaa, jotka ovat yksityiskoulujen osalta epäoikeudenmukaisia. Yksityisillä opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä ei nykysäädösten voimassa ollessa ole mahdollisuutta saada palautusta maksamistaan perustamiskustannusten arvonlisäveroista, mikä merkittäväällä tavalla lisää kustannuksia ja saattaa jopa estää tarpeellisen peruskorjaamisen ja laajennushankkeen toteuttamisen. Lisäksi yleinen arvonlisäverokanta on noussut 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Yksityiskoulut saavat yleisen arvonlisäveron kompensatiota tällä hetkellä 3,96 %. Tätä kompensatiota ei ole nostettu ja sitä tulisi nostaa yleisen verokannan noustua.

Abo Akademi

Ovatko ehdotetut muutokset selkeitä?

I regeringens utkast till proposition med förslag till lag om ändring av 35 § i lagen om statsandel för kommunal basservice beskrivs att "Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa kotikuntakorvauksien tasoa kunnallisten ja yksityisten opetuksen järjestäjien kesken ja vastaamaan niiden velvoitteita. Esityksen tavoitteena on parantaa erityisopettajan ja erityisluokanopettajan antaman opetuksen saatavuutta myös yksityisissä kouluissa." (Svenskspråkig översättning av bakgrundsmaterialet saknas, vilket är anmärkningsvärt).

När det gäller skillnaderna mellan skyldigheterna för kommunala och icke-kommunala utbildningsanordnare är utgångspunkten för reformen att "käytännön opetustoiminnan ja oppilaiden kannalta eroista kenties merkittävimpana ja sellaisena, joka voidaan järjestelmän systematiikka huomioon ottaen melko helposti yhdenmukaistaa, pidetään erityisen tuen järjestämisvelvoitetta." Samtidigt anges dock i utkastet till förslag "ettå alla kommunallisiin ja ei-

kunnallisiin opetuksen järjestäjiin kohdistuvia erilaisia velvoitteita ei ehdotuksessa yhdenmukaisteta”. I utkastet erkänns därför att barn i grundläggande utbildning även fortsättningsvis skulle befinna sig i olika ställning när det gäller den lagstadgade skyldigheten att ge särskilt stöd, beroende på vilken utbildningsanordnare de är inskrivna hos.

I utkastet påpekas att ”tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä.” Å andra sidan anges i utkastet att den nuvarande lagstiftningen (GrL 17 §) inte ålägger icke-kommunala utbildningsanordnare att tillhandahålla särskilt stöd enligt § 17 i lag om grundläggande utbildning. På samma sätt gäller enligt punkt 5 i samma artikel att om en annan utbildningsanordnare än en kommun inte tillhandahåller det stöd som avses i punkt 1, ska beslutet om särskilt stöd för eleven fattas av elevens hemkommun på förslag av utbildningsanordnaren.

Åbo Akademi-Vasa övningsskola anser att det finns betydande brister i lagen med tanke på jämlikheten och likabehandlingen av eleverna och att det i samband med reformen av lagen finns behov av att förtydliga bl.a. de ovan nämnda punkterna, som beskrivs i punkt 2 nedan.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Åbo Akademi-Vasa övningsskola anser att det är viktigt att förtydliga meningen i flera stycken i utkastet ”Tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä.”

Den nuvarande lagstiftningen (GrL 17§) ålägger inte icke-kommunala utbildningsanordnare att tillhandahålla särskilt stöd enligt § 17 i lagen om grundläggande utbildning. Under de senaste åren har det varit möjligt att ge särskilt stöd i vissa övningsskolor genom avtal mellan övningsskolorna och den kommunala utbildningsanordnaren. Det bör dock noteras att den kommunala utbildningsmyndigheten inte är juridiskt skyldig att ingå ett avtal, att alla kommuner inte är villiga att göra det och att innehållet i avtalen kan variera stort.

Åbo Akademi-Vasa övningsskola vill påpeka att antagningspolicyn för universitetsskolor kan skilja sig avsevärt från den för privata skolor, och även från andra övningsskolor, beroende på det avtal som ingåtts med den kommun där skolan är belägen. I många övningsskolor sker antagningen inom det område som kommunen anvisar (närskolan), vilket innebär att grundskoleklasserna består av en mycket heterogen grupp elever med behov av stöd för inläring.

Åbo Akademi-Vasa övningsskola föreslår att det i lagen införs en skyldighet att samarbeta med den lokala kommunen/kommunala utbildningsmyndigheten. I detta fall kan övningsskolan komma överens med kommunen om profilen för särskilt stöd, t.ex. tillhandahållande av smågruppsundervisning. På så sätt undviks ojämlikheter för elever som måste byta från en övningsskola till en skola som drivs av den lokala utbildningsmyndigheten när stödformen ändras, vilket också äventyrar elevens rätt till en lokal skola.

Åbo Akademi-Vasa övningsskola anser att det är viktigt att ha en skyldighet att ingå avtal med den lokala utbildningsmyndigheten även med tanke på lärarutbildningen och den handleda praktiken, eftersom ansvaret för utbildning i specialpedagogik nu har utvidgats till att omfatta alla

universitet som tillhandahåller lärarutbildning. Även om det i utkastet betonas att antalet elever i övningsskolorna är litet i förhållande till den kommunala utbildningsanordnaren procentuellt sett, är följden att effekterna när det gäller framtida lärare som klarar lärarutbildningen är mycket betydande, även om det i utkastet betonas att antalet elever är litet: "Ei-kunnallisena opetuksen järjestäjänä toimii 5 valtion koulua ja 8 harjoittelukoulua ylläpitävää yliopistoa, joiden opetuksessa on yhteensä noin 8 200 esi- ja perusopetuksen oppilasta eli noin 1,5 % kaikista oppilaista". Ett litet antal är dock inte en grund för ojämlig behandling.

Enligt 17 § 5 mom. i lag om grundläggande utbildning fattas beslut om särskilt stöd för en elev av elevens hemkommun på framställning av utbildningsanordnaren, om en annan utbildningsanordnare än kommunen inte ger det stöd som avses i 1 mom. Åbo Akademi-Vasa övningsskola anför följande om konsekvensbedömningen ovan: mellan två olika utbildningsanordnare tillåter datasäkerhetsskäl för närvarande inte att uppgifter överförs innan en elev antas till en annan utbildningsanordnare. Vi begär också ett förtydligande av om en kommunal utbildningsanordnare kan fatta ett administrativt beslut avseende en elev på en övningsskola och vad överklagandeförfarandet är om detta görs. Enligt det tredelade stödsystemet har städer underlåtit att fatta beslut om särskilt stöd eller att tilldela en plats för en elev och därmed nekat barnets rätt till stöd i rätt tid. Om en icke-kommunal utbildningsanordnare inte kan fatta beslut om särskilt stöd behövs ett starkt stöd i lagstiftningen om hur beslutsprocessen för särskilt stöd ska skyddas och om jämlikhet uppnås om privata skolor har denna möjlighet.

Om förslaget till ändring av artikel 17.5 i GrL genomförs enligt följande: "jos valtion koulu tai yliopiston harjoittelukoulu ei järjestä erityistä tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta. Päätöksen tekemisen ohella momentti tarkoittaa sitä, että mainituilla opetuksen järjestäjillä ei myöskään ole lakisää- teistä erityisen tuen järjestämisen velvoitetta", måste åtgärdskedjan säkerställas genom stark vägledning för att säkerställa en handlingslinje i händelse av konflikt, eftersom lagförslaget identifierar möjligheten att en ojämlig situation uppstår.

I det avsnitt i lagförslaget som har rubriken "Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys" erkänns att barn skulle befinna sig i olika ställning när det gäller den lagstadgade skyldigheten att tillhandahålla särskilt stöd beroende på vid vilken utbildningsinstitution de utbildas, och den vilseledande uppfattningen att "Tosiasiassa erityistä tukea järjestetään myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa, joten ero ei käytännössä ole merkittävä." lyfts återigen fram.

Åbo Akademi-Vasa övningsskola påpekar återigen att beskrivningen inte stämmer överens med verkligheten, men vill betona att detta kan lösas genom avtal, förutsatt att kommunen och universitetet är skyldiga att samarbeta på det sätt som beskrivs ovan, vilket säkerställer likabehandling av elever i övningsskolan och stöder en av pelarna i det finska utbildningssystemet: högkvalitativ och kompetent lärarutbildning som en del av en jämlik framtid för alla barn genom stöd i rätt tid i både kommunala och icke-kommunala skolor som tillhandahåller grundläggande utbildning.